ROBERT ARCHER

EL MANUSCRIT N D'AUSIÀS MARCH A LA HISPANIC SOCIETY OF AMERICA

Amédée Pagès i el manuscrit N

Tot duent a terme la seva llarga i gens envejable tasca d'examinar, transcriure i cotejar els manuscrits i les ediccions antigues d'Ausiàs March que havia pogut consultar en dos viatges a Espanya i Anglaterra, i a la Bibliothèque Nationale de París, Amédée Pagès es va assabentar que hi havia un altre còdex antic que no havia vist. No tan sols això, sinó que aquest era en mans d'un llibreter de Madrid, Pere Vindel, el qual, pel que sembla, aviat l'havia de vendre. Sembla probable que en algun moment Pagès va poder consultar el manuscrit a la llibreria de Vindel abans de la seva venda al bibliòfil i filantrop americà Archer M. Huntington, el qual l'afegí als fons actualment riquíssims de la biblioteca de la Hispanic Society of America a Nova York.

Com ell mateix ens fa saber, Pagès no en va veure sinó «alguns extrets».[1] De fet, es redueix a només vuit poemes complets i uns tretze passatges solts, a més d'algun primer vers i uns altres trossos que podia haver collit de l'article de Foulché-Delbosc que va publi-

1. Amédée PAGÈS, *Les Obres d'Auzias March*, 2 toms (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1912-14), I, 125: «En quant a *N*, no me n'he pogut procurar més que alguns extrets.» A la p. 4 del pròleg també es refereix al descobriment del manuscrit i a l'ús que en va fer: «La fixació del text ja estava... quasi del tot acabada, quan va saber-se el descobriment d'un nou manuscrit, actualment a Nova York. No fer-ne cas, era arriscar-se, scientment i per falta de paciència, a fer un treball insuficient i incomplet. He preferit esperar i aprofitar-me tant com pogués de tots els recursos coneguts fins ara.»

car la notícia de l'existència del còdex.[2] Malgrat això, a la introducció de la seva impressionant edició crítica, Pagès subratlla la gran importància de N davant els altres còdexs. Explicant els seus procediments per establir el text d'*Obres*, ens assegura que «Quan FG_1 manquen... prefereixo N, després H, després ALM».[3] Després, però, d'examinar la relació entre els manuscrits més antics, conclou que el manuscrit N pertany a un subgrup ALMN, més allunyat de l'original que l'altre subgrup FG_1H. També tracta de sostreure importància al manuscrit, afirmant que conté «grosses i nombroses faltes, probablement degudes al copista, poc habituat a la llengua catalana», faltes que «en disminueixen en gran manera el valor».[4] Els exemples que en dóna només són els lapsus normals que es troben en qualsevol manuscrit o, si no, trets dialectals (*vull* per *ull*, *alsguns* per *alguns*).

És clar que això constitueix una contradicció molt palesa en l'actitud de Pagès. Hom pot demanar-se com podia estar tan segur de la relació de N amb els altres manuscrits quan només n'havia vist uns «extrets». Tanmateix, no podia ser de tan poc interès la resta del text de N perquè hom l'exclogués de l'aparat crític. Com a explicació, el pare de tots els ausiasmarquistes ens ha deixat només l'argument que la comprovació del text de N «no era gens necessària» perquè les llacunes al ms. F –el qual és la base de la major part del text de Pagès, i també del de Bohigas– són «tant poc nombroses», i el ms. N és una de les fonts dels manuscrits més recents D i B.[5]

2. *Obres*, I, 148: «Les [variants] de *N* no són donades sinó per les poesies I, II, VIII, XXI, XXIX, XXX, XLII, LIV, i pels versos IV, 55, V, 39, XIV, 6, 41-42, XLIV, 10, LI, 6-7, LII, 1-8, LIII, 41-44, LVIII, 41-44, LXIX, 26, XCII, 1-60, XCIII, 25-72, XCVIII, 1-40, CVII, 85-88» (R. FOULCHÉ- DELBOSC, *Deux chansonniers du XVè siècle*, «Revue Hispanique», X [1903], 335-348). Una descripció física del manuscrit es troba a *Obres*, I, 52-54, i a Charles B. FAULHABER, *Medieval Manuscripts in the Library of the Hispanic Society of America. Religious, Legal, Scientific, Historical and Literary Manuscripts*, 2 toms (Nova York, The Hispanic Society of America, 1984), II, 528-571.

3. *Obres*, I, 148.

4. *Obres*, I, 53-54.

5. *Obres*, I, 148.

N davant F

Potser per a millor justificar la posició que adopta, Pagès mira de demostrar que el manuscrit F que havia elegit com a base de la seva edició per a la majoria dels poemes era no tan sols el millor, sinó també el més proper cronològicament als temps del poeta. No hi ha dubte que F és un dels millors manuscrits antics: sembla haver-se fet a base d'una bona còpia, és escrit amb una mà bona i clara, l'escrivà va tenir relativament pocs moments embadallats i, sobretot, hi ha més poemes que en els altres manuscrits de comparable antiquitat. Però sembla molt dubtós que F sigui el més antic. Pagès el va datar «dels començaments de la segona meitat del XVèn. segle», datació que fa l'efecte de fonamentar la seva tesi que F contenia «lliçons incontestablement menys alterades que les altres».[6] Una tal datació ara sembla sospitosa. Pere Bohigas creia el 1952 que el ms. F és «de la primera meitat del segle XVI», i altres erudits l'han declarat més recentment de cap al 1500.[7]

Per altra part, Pagès data el ms. N, a base de l'escriptura, com «de la fi del segle XV», però ha estat datat més recentment, a partir de les filigranes del paper emprat per al manuscrit, com de prop del 1480; en tot cas, sembla ser datable entre el 1480 i el 1490.[8] Això,

6. *Obres*, I, 144.

7. *Obres*, I, 50-52. Pere BOHIGAS (ed.), *Ausiàs March. Poesies*, 5 toms, «Els Nostres Clàssics» (Barcelona, Barcino, 1952-59), I, 158; Brian DUTTON, *Catálogo-Índice de la poesía cancioneril del siglo XV* (Madison, Hispanic Seminar of Medieval Studies, 1982), p. 123; Charles B. FAULHABER i altres, *Bibliography of Old Spanish Texts* (Madison, Hispanic Seminar of Medieval Studies, 1984), p. 234.

8. FAULHABER, *Medieval Manuscripts*, II, 532: «1480, ca.?» Faulhaber basa la seva datació en les filigranes del paper emprat pel manuscrit N. Segons el professor Faulhaber, una de les filigranes en forma de gat sembla exactament la mateixa que s'empra al manuscrit B2280 de la Hispanic Society of America, el *Cancionero de Vindel* (Faulhaber, núm. 655), el qual conté altres filigranes datables entre el 1457 i el 1505 que es coincideixen entre el 1475 i el 1480 aproximadament. Agraeixo al professor Faulhaber que em proporcionés aquestes dates, i també a la doctora Sandra Sider, conservadora de llibres antics i manuscrits de la biblioteca de la Hispanic Society of

doncs, de bell antuvi: el ms. N és molt probablement anterior a F. Això no afecta necessàriament la importància atorgada a F, perquè no cal que F sigui el manuscrit més antic per ser el millor. Però aquesta és una data que fa que sigui encara més important que es coneguin les variants de N.

Un altre fet important és que el ms. N és el que més s'apropa entre els antics a F pel que fa a l'ordre en què hi són donats els poemes. El manuscrit preferit per Pagès després de F, el G (València), un cançoner compost de dues parts, intercalades l'una amb l'altra, no ofereix un mitjà de comparació adequat. A més del de València, ja esmentat, els altres dos cançoners antics que tenen un bon nombre de poemes de March –el ms. H (Saragossa) i l'A (París)– tampoc no són equiparables a F pel que fa a l'ordre de les obres, perquè són recopilacions fetes d'una manera eclèctica. Només s'hi troben petites seqüències corresponents a l'ordre d'algunes parts de F. N, en canvi, ens presenta un ordre de poemes quasi idèntic des del nombre I fins al XCVIII:

F II-LXXVI, CVII, LXXVII-LXXXV, LXXXVII-XCI, CII-CIII, XCII-XCV, XCVII, XCVI, XCVIII-XCIX, CVIII, CIV-CV, CX, CXXIIa, CIX, CVI, $XCVI_2$.

N I-XX, XXII-LXXIV, CVI-CVII, LXXXXVII-XCI, XXI, LXXV-LXXXV, XCII-XCV, XCVII, XCVI, XCVIII.

A més d'això, hi ha al ms. N uns 99 pomes, tots complets, menys l'últim. Aquests 99 inclouen el poema I i el maldit (XLII), que manquen a F (la versió del poema I a F és ben posterior a la resta del manuscrit), i els textos complets dels XLI, XLIII, LXIII, XCIII, XCVI i XCVII, que hi són parcials. F té 108 poemes en total, mentre que la part de G que Pagès considerava més primitiu, G_1, en té només 67

America, el seu valuós ajut sobre aquest punt. El meu agraïment també a l'amic Maxim. P. M. Kerkhof pel seu generós ajut en un altre problema de manuscrits.

(el total del manuscrit sencer és de 107, amb 12 poemes repetits).[9] Al ms. H se n'hi troben només 79, 24 dels quals són incomplets o fragmentaris, i al ms. A n'hi ha tan sols 68, dos dels quals són fragmentaris, a més de dues repeticions.

Tot això suggereix que N és un còdex d'una certa importància per a l'ús de F. Pagès, però, negava la seva utilitat en aquest sentit. Convençut que FG_1 representaven una tradició manuscrita no gaire remota del «text primitiu» de March, va mirar de mostrar que N és de la mateixa «segona família» dels manuscrits antics que ALM, família que, segons Pagès, és més allunyada del suposat autògraf perdut de la «primera família» de FG_1.[10] Només cal examinar els seus arguments per adonar-se de llur poca consistència per allò que fa a la relació entre F i N.[11]

Dels exemples que Pagès utilitza, els més convincents són els següents:

(1) II, 9. F: *Moltes veus es quel vent es* / N: *Mes a les veus en lo vent.*
(2) V, 39. F: *E per null temps mepens que no dissenta* (lliçó única) / N: *E fora vos nom pens que may consenta.* Pagès atribueix la lliçó de F a un *«saut du même au même»* del copista davant el mot *null* del v. 40, però no explica per què va canviar també el segon hemistiqui en lloc d'escriure senzillament *E per null cas me pens que may consenta*.*
(3) XXIX, 8. F: *La gran pahor quim toll ser delitos* / N: *Los pensaments quim porten las paors.* La diferència entre les dues versions d'aquesta esparsa es veu també al v. 6: *esforc* (F)*/esguart* (N). És significatiu també que a N, com a BDKbcde, el XXIX no és separat del XXX; a F se separen clarament.
(4) XXX, 6. F: *La donchs nol val* / N: *no li valra.*
(5) XXX, 16. F: *Mes prop dessi es les dones veher* / N: *A contra si pretica tal mester.*

9. Pagès és l'únic dels editors moderns que ha vist el manuscrit G (*vid. Poesies*, I, 167).
10. *Obres*, I, 129.
11. *Obres*, I, 125-129.

(6) LI, 6. F: *Que fermament nols guosa esperar* / N: *Que no tem prou ne ferm pot esperar.*
(7) LI, 7. F: *Sens per vos* / N: *avos ferm.* Una segona mà ha afegit a F la mateixa lliçó que a N.
(8) LXXV, 1. F: *Qui es aquell* / N: *Qual seraquell.*
(9) XCII, 48. F: *E dun costat es apetit sensible* / N: *E par ami ques pot dir hirascible.*
(10) XCVIII, 13. F: *perdre/dolre.*

Fins i tot entre aquests deu casos, però, només els poemes XXIX i XXX ofereixen diferències que podrien atribuir-se a alguna altra raó que a la senzilla intervenció de l'escrivà. Ací, almenys, la falta de separació al ms. N entre els dos poemes podria donar suport a la idea d'una altra tradició manuscrita que ultrapassa les diferències en les lliçons.

Els altres casos esmentats per Pagès són encara menys convincents:

(i) VIII, 4. F: *E si com fals drut cercare* / N: *si com fals dent* yre cerquant.* Aquí, senzillament, Pagès s'equivoca. La lliçó de N és *drut*, la qual Pagès considera «la de l'original» als manuscrits BEFH.
(ii) VIII, 21. F: *E desige co* / N: *E desig co.*
(iii) XXX, 24. F: *veuran* / N: *vehen.*
(iv) XXX, 30. F: *lo que nol da* / N: *lo que vol de.* Ací *n* i *v*, *a* i *e* s'han confós, com és freqüent.
(v) XLIV, 10. F: *aporta* / N: *no aporta.* La paraula *no* no canvia el sentit o la disposició mètrica del vers, i és fàcil que la introduís l'escrivà.
(vi) LIV, 8. F: *Sol/Del.* La *S* i la *D* inicials són confusibles.
(vii) LIV, 42. F: *estant* / N: *estar.* La *n* i la *r* finals són confusibles, i la lliçó amb *nt* final podia ser fonèticament igual que la forma amb *n* final.
(viii) LIV, 43. F: *nom* / N: *no.* La diferència no pot atribuir-se d'una manera convincent a una tradició manuscrita diferent o menys «autèntica». De fet, Pagès considera la lliçó de F defectuosa.

(ix) LXIX, 26. F: *Quant (lo) mon ull (vos) pot (ben) divisar* / N: *Quant la que am mon vull pot divisar.* La lliçó de F és defectuosa. Els mots *lo, vos, ben* al ms. F han estat afegits per una segona mà. És probable que els mots que hom havia d'introduir fossin *la que am.*
(x) XCII, 8. F: *si* / N: *se.* Com diu Pagès, la substitució de *si* per *se* és molt freqüent, però cal afegir que ho és no tan sols d'un manuscrit a un altre, sinó dins el mateix còdex.
(xi) XCII, 10. F: *crey* / *crech.* El fet que N i altres manuscrits hagin «modernitzat» la «forma antiga» *crey* no vol dir que el text transmès sigui inferior en els aspectes més importants.
(xii) XCII, 12. F: *per los vicis tira* / N: *p̃er lo vicis tira.* La *s* perduda es pot atribuir fàcilment a un error mecànic de part de l'escrivà.

Tampoc no són convincents els arguments, sovint a base dels mateixos exemples, per un parentiu entre N i A. Per demostrar això Pagès es basa en nou lliçons comunes a AN davant lliçons diferents a FG_1 i altres manuscrits.[12] Dues d'aquestes lliçons ofereixen similaritats purament ortogràfiques (XXI, 29: *desagual*; XXX, 14: *puga*). Una altra lliçó d'AN es troba també a G_1, un manuscrit de la «primera família»: XCII, 10: *crech* davant *crey* (F); Pagès vol assegurar-nos que ací «la relació de G_1 i N pot no ser sinó casual»,[13] argument que també es podria fer servir per explicar moltes de les diferències entre F i N. Cinc de les lliçons ofereixen diferències atribuïbles a la intervenció de l'escrivà: XXIX, 6: *esforc* (FG_1) davant *esguart* (AN); LIV, 8: *de lesperant* (FG_1) davant *sol esparat* (A)/ *sol esperant* (N); LIV, 42: *estant* (FG_1) davant *estar* (AN); LIV, 43: *nom* (FG_1) davant *no* (AN); XCII, 12: *los* (FG_1) davant *lo* (AN). Només la variant de XXIX, 8, per les raons ja donades, pot donar alguna substància a la teoria de Pagès.

De fet, hi ha molts llocs no esmentats per Pagès on N coincideix amb A i on el parentiu entre tots dos és més que casual. Així, per exemple, a XVII, 26, AN tenen *es* davant la lliçó de F: *cau*, i a XXIV,

12. *Obres*, I, 129.
13. *Obres*, I, 127.

6, llegim a AN *torns de sa gran roda* en lloc de *corons de sa roda* (F). Però és també el cas que dins de la mateixa poesia XXIV es troba a N una tornada que és bàsicament la de F, no la que és peculiar a A. Quan hom estudia totes les variants de N es veu que les coincidències de N amb F davant lliçons diferents d'altres manuscrits són tan freqüents com les lliçons que té comunes amb A o amb G_1. La seva relació amb els altres manuscrits és més complexa del que Pagès podia conèixer, i sembla dubtós que el *stemma* fet per ell sigui vàlid almenys en allò que fa a N.

Per tant, crec que hauríem de descartar tota suposició pel que fa al llinatge de N. Condemnar-lo sense bons arguments a la convivència amb una «segona família» de manuscrits li ha negat l'enorme importància que mereix. Aquesta importància arrela no tan sols en els factors exteriors i interiors que hem comentat, sinó també en el conjunt de les seves lliçons. L'estudi d'aquestes ens releva:

(1) N confirma les lliçons de F en molts indrets on aquestes han semblat problemàtiques als editors moderns, i de vegades vindica la *lectio difficilior* (per exemple, a XII, 15; XVI, 42; LII, 1; LVIII, 7; LXXIV, 24; LXXXIV, 56; LXXXVII, 284; LXXXVIII, 58).
(2) N confirma les solucions ofertes per altres manuscrits davant uns problemes que presenta el text de F (per exemple, els molts casos al LXXXVII).
(3) N ens proporciona interessants lliçons úniques (per exemple, a XLIX, 35; LXXII, 30; XCII, 48; XCIV, 65).

Lliçons de N

És el propòsit d'aquest estudi posar a l'abast dels estudiosos de March les lliçons diferencials davant F d'aquest importantíssim manuscrit. Atès que s'haurà de tornar a la difícil qüestió del *stemma* dels manuscrits en un altre treball, no he volgut entrar aquí en el problema de la relació de N amb els altres còdexs i les edicions antigues, fora de F.

A continuació es donen, seguint l'ordre numèric establert per Pagès, totes les variants que ofereix N davant el text de F, base dels textos a *Obres, Poesies* i, per mitjà d'aquestes edicions, l'edició més recent de les dues que ha fet Joan Ferraté.

Totes aquestes variants han estat comprovades comparant fotocòpies del text de N amb el de F. He vist F i tots els altres manuscrits *in situ*, però no N, per al qual depenc d'un microfilm.

He distribuït les variants de cada poema entre dos apartats. En el primer dono totes aquelles variants que, al meu parer, tenen o poden tenir un valor semàntic i/o que mostren una diferència morfològica o fonètica palesa o possible. Hi apareix també, abans de cada lliçó de N, la que trobo al ms. F. Hi he afegit alguns comentaris sobre el valor del text de F quan aquest ha estat rebutjat pels editors moderns a favor de lliçons d'altres manuscrits, i així mateix assenyalo la lliçó correcta de F quan *Obres* i *Poesies* mostren divergències o quan ambdues edicions estan equivocades. Incloc només algunes de les correspondències més importants de N amb altres manuscrits i edicions antigues per no carregar aquest treball amb detalls que ja figuren a l'aparat crític d'*Obres.*

Guardo per al segon apartat les nombroses lliçons que em sembla que tenen diferències purament ortogràfiques de les de F. En aquells casos on *Obres* i *Poesies* ofereixen diferències pel que fa a la lliçó de F, dono la forma correcta abans de la lliçó de N.

Per als poemes que manquen a F o que hi són parcials, transcric la part corresponent del text.[14]

I. Aquest poema manca a F. Encara que no ho digui clarament, el text que utilitza Pagès per a aquest poema és bàsicament el de N, amb unes variants introduïdes d'altres manuscrits on N és defectuós (per exemple, el v. 28), on semblava oferir una lliçó inferior quant al sentit. No és el cas que a *Obres* s'hagi emprat el ms. G (València) com a base, com s'afirma a *Poesies*, I, 183. De fet, G té unes altres

14. Agraeixo als *Trustees* de la *Hispanic Society of America* el seu permís per a estudiar el manuscrit B2281 i per a publicar-ne ací els resultats.

variants que no es troben ni al text ni a l'aparat crític d'*Obres*, com, per exemple, al v. 5: *venir laguayt demadolor*. Tampoc no és el K, com hom pot suposar per la nota a l'aparat crític d'*Obres* del poema I, ja que hi manquen variants de K: per exemple, al v. 5: *star*, i al v. 9: *Al temps passat me trobe gran amor*.

Pagès tampoc no assenyala totes aquelles lliçons de N que va decidir no incloure en el seu text, i, per tant, convé transcriure'n la versió fidelment ací:

Mossen Ausias March

Axi com cell quin lo somnis delita
E son delit de foll pensament ve
Ne pren ami quel temps passat me te
Limaginar qualtre be noy abita
Sentint estar en aguayt ma dolor
Sabent de cert quen ses mans he dejaure
Temps davenir en negun bempot caure
Co ques nores ami es lo millor

Del temps passat me trob en gran amor
Amant nores pus es ya tot finit
Daquest pensar me sogorn em delit
Mas quant lo pert sesforca ma dolor
Si com aquell qui es jutgat amort
He de lonch temps la sab e sa conorta
E creurelfan que li sera estorta
El fan morir sens un punt de recort

Plagues adeu que mon pensar fos mort
E que passas ma vida endurment
Malament viu qui te son pensament
Per enemich fent li denugs report
E com lo vol dalgun plaer fuir
Lin pren axi com donabson infant
Que si veri lin demana plorant
Ha tan poch seny que nol sab contradir

ffora millor ma dolor soferir
Que no mesclar pocha part deplaer
Entraquells mals quim gitan desaber
Eo no del pensat plaer me covexir
Las mon delit doler se convertex
Dobles la fany apres dun poch repos
Si col malalt que per un plasent mos
Tot son menyar en dolor se nodrex

Com larmita queyorament nol crex
Daquells amichs quavia enlomon
Essent lonch temps quen loch poblat no fon
ffurtuyt cas un dells li aparex
Qui los passats plaes li renovella
Si quel passat plaer li fa tornar
Mas com sen part les forcat congoxar
Lo be com fug ab grans crits mal apella

Tornada

Plena de seny quant amor es molt vella
Absencia es loverme que la gaste
Si fermetat durament no contrasta
En creure poch si lenveios consella.

A *Obres* hi ha les següents divergències del text de N, no sempre assenyalades: 21: *servir* per *fuir* (tampoc no apareix a l'aparat crític); 25: *Fora* per *ffora*; 27: *giten* per *gitan*; 29: *dolor* per *doler*; 33: *lermita* per *larmita*; 36: *furtuyt* per *ffurtuyt*; 38: *passat plaer* per *passat present*; 39: *Mes* per *Mas*; 42: *gasta* per *gaste*; 44: *E* per *En*. *Poesies* dóna el text de A, el qual té variants importants del text de N, algunes de les quals són lliçons úniques (per exemple, el v. 8), unes altres també trobades en manuscrits posteriors. És ben possible que circulessin, en vida de March, ambdues versions, procedents del poeta mateix. En tot cas, sembla preferible una versió esmenada de N per la claredat amb què desenvolupa les idees, sobretot a les tres primeres estrofes.

Uns aclariments: 7, *da venir*: és clar que hom enten «de venir» i

no «d'avenir»; AG_1: *de venir*. 21, *fuir*: la lliçó de tots els altres manuscrits és *servir*. 28, *Eo no*: la lliçó de N és defectuosa; *pensat*: és també la lliçó de BDGKL (Cc: *pensar*, b: *pensat*), mentre que AEad donen *passat*. La lliçó de N sembla preferible: el poeta «surt» del «pensament» on ha pogut assaborir el plaer anteriorment experimentat, i no del «passat» plaer en si. 36: *ffurtuyt cas*: com afirma Pagès (*Commentaire*, p. 3), el mot *Per* amb què comencen els altres manuscrits no és necessari perquè el vers faci sentit. Aquí *ffurtuyt cas* és el subjecte de *li aparex*, ja que el verb *aparèixer* en aquest cas té el sentit transitiu, com era possible en la llengua antiga, de «fer comparèixer, fer venir a la presència» (*Diccionari* d'Alcover-Moll, I, 745). Aquesta personificació també apareix al XIV, 33: «Fortuït cas m'a fet ésser absent». 38, *plaer*: la lliçó de tots els altres manuscrits i edicions és *present*; la lliçó de N s'hauria de rebutjar, ja que és palesament el resultat d'un descuit de part de l'escrivà, que la devia confondre amb la lliçó del v. 37. 42, *Absencia*: lliçó de N segons la nostra interpretació; *Obres* (aparat crític) dóna *Absenna*. 44, *En*: creiem que és preferible la lliçó de N, encara que els altres manuscrits donen *E*, perquè ofereix un sentit més clar. L'interpretem així: «*Plena de seny*, quan l'amor és molt vell, l'absència és el verm que el gasta, a no ser que la constància combati la duració d'aquesta absència, no fent-li cas *(en creure poch)* a allò que podria dir l'envejós.»

II. 7: molt es] es molt, 9: Moltes veus es quel vent es fortunal] Mes ales veus es lo vent fortunal, 10: surtir] exir, 11: quius] quis, 21: quem] queu, 27: Pus que] Si com, 28: ard] ars, 38: Doblam] Doblen.

1: plaja, 2: he, pensa haver, 4: sats, aya, 5: sobtos, un, 6: inconportable, 7: juy, 12: matex, 16: un, 18: leons, 22: graida, 23: avent, 24: las, 29: culpa, 31: deffaliment, 32: incolpa, 33: voluntat, 34: calitat, 35: deffallint, 38: langiny, 43: menjar, dessabor, 44: ma costa.

III. Hi ha dues versions de l'estrofa inicial d'aquest poema al ms. N. La primera, seguida dels altres dotze versos del poema, es

troba a la p. 5; la designaré «N». La segona (la designaré «N_1») apareix sense la resta del poema a la p. 284, citada en la llarga poesia de Pere Torroella, «Tant mos volers ses dat amors» (ps. 277-305). Vs. 30-31: N dóna aquests versos amb el mateix ordre que la majoria dels manuscrits i edicions; F els té invertits.

1: Per molt amor] Per molt amor [N i N_1; F: la lliçó original ha estat esborrada per la mateixa segona mà que trobem en altres indrets en F], don] dun [N_1], 2: Sper] Sper [N i N_1; F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 3: Me son] No son [N i N_1], donam] donen [N i N_1; *cf.* AH], 4: fa magrir carn tendra] fa morir tan tendra [N], fa languir carn tendra [N_1; *cf.* H], 6: calor] color [N], 8: Car] Que [N_1], 10: extrema] de fora [esborrada i reemplaçada per *extrema*], 19: si be] si be us, puys que] pusque, 20: per que] per qui.

2: grahons, 6: par [N_1], 8: seyals, 9: Metje, cient, goch, 12: jutjel, 13: mall, 15: asats.

IV. 12: E dura tant] E durera [*tant* queda esborrada], la] la [N confirma la lliçó de F, rebutjada per *Poesies*], 18: vers] vehes [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó a partir d'altres manuscrits], 23: sentir] sentint [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 24: cascu] quiscu, 29: qui] que [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 31: lamat] lamant, veheu] vehen, 40: per] ab, 41: al] ab, 44: tot jorn] tots jorn, 43: tots] tos [la lliçó d'*Obres* i *Poesies* és incorrecta], 45: A] Ab [*Obres* i *Poesies* usen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 46: non] no, 49: retener] retenir, 50: tan] tal, 51: ensperancal rete] esperan tal rete, 55: E son pillart] E son pillart [*Obres*: *E suptil art*], 58: descontent] descont, 60: lo] co.

1: desitga, 2: perilossa, 3: un, 5: age, 8: aver, 17: ignocent, 18: avantatga, 23: ho, 24: quel, 28: un, ho, 35: esta, 38: saxacuta, 39: he, 43: un, 45: matex, haver, 48: carrer, 52: tarrible, 53: lantaniment, 55: subtil.

V. 5: ben] be, 9: qui] si [*cf.* ABDG$_1$Lbcde], 12: lo poch ben discernir] aquell poch discernir, 22-23: mostrat/publicat] mostrats/

publicats [N: la *s* ha estat ratllada; a F hom l'ha ratllada], 25: Sia envos aytant] Si en vos (h)aytant [s'hi ha afegit una *h* no acabada entre ratlles], 30: restat] estat [*cf.* ANBL], 37: tal carech porta] tal mal aporta, 39: E per null [*temps*: esborrat] cas mepens que no dissenta] E fora vos nom pens que may consenta [lliçó emprada per *Obres* i *Poesies*], 42: Que] Quen, 44: puy] pus.

La lliçó única del vers 25 *(si en vos (h)a y tant de be caygut)* obre la possibilitat de llegir els vs. 25-30 com dues clàusules que preparen juntament la demanda final dels vs. 31-32. Per a la forma *(h)a y* («hi ha»), *cf.* XLII, 38.

1: groser, 2: subtill, 6: daquel, 11: daquel, 12: lo Satan, 19: carteyat, 26: Hobrant, 29: E si] He si, 34: bellesa, saviessa, 35: offessa, 36: semblant, 38: conta [*ent* afegit per una segona mà], 42: descresca, 43: pregas, hoyda.

VI. 3: E] En [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó], 4: E ia pus fort havent raho malalta] E majorment si la rahos malalta [*cf.* ML], 5: esforc] esforch, 12: a] en, 15: ppii] propi, 17: quil] quel, 20: bastants] valents, 21: qui] que, calor] color [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* no és correcta], 26: Puys] Pus, 32: E] Lo, la] ha, 34: Que] Qui, 35: Altrecuydat] Altrecuydat [N confirma F], splet] splet, 36: qui] que, graners] graners [F: la lliçó *garners* donada per *Obres* i *Poesies* és incorrecta], 39: de mal] del mal [*cf.* A], 51: flach] flach [N confirma F].

2: negue, 3: hun, 9: vertader, errat, 10: la, sogorn, 19: sofistiques, 20: valler, 23: Rey, 24: ffahent] ffahent, 26: servex, 28: guhi, 32: en terra, 37: Asats, 38: encercar, 39: compayo, 40: jutga, 41: lestill, 43: blanqua, 44: lasse, 48: triaden, 50: hoints, diuen, millor, 52: fahent, serventa.

VII. 4: no] nos, 8: son dret nom] son nom dret, 11: ser] esser, 13: pendra] pendre, 15: Ne] No, 18: passat] passats, 19: crescuts] crescats, 24: null] per [*cf.* K], 25: fossem] fossen, 41: primor] primer [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'acord amb altres manuscrits], 44: que] qui, fon] son, 48: molt] mal [*cf.* D], 53: qui] car [la

lliçó d'*Obres* i *Poesies* és errònia], 54: permissio] promissio [la lliçó d'*Obres* i *Poesies* és errònia], 64: pogra tendre] pograntendre.

1: Rictat, 3: tant, 4: mancha] manxa, Ret, 7: agunt, 8: Peguessa, 9: mitgancant, 12: subtill, 17: engoxosa, 19: Hovidil, 21: vertader, 28: ynichs, 30: gentilesa, 31: veig, 33: grayr, 36: deu, 39: bonba, 41: Enveya, 42: sagusten, 45: lamejust, 46: fols, 52: semblarem, 56: fonch, 57: laya, 58: sils, 60: ya, 65: val, 66: cosegre.

VIII. 4: E si] Si, drut] drut [no *dent* com afirma Pagès], cercare delit] yre cerquant delit, 6: e] ho, 7: poden] podent, 17: conpaxia] conpayia, 20: davamor] donamor [*cf.* B], 21: desige] desig, quesser] que ser, 24: E dura tant com la passiol guia] E durara tant com pasiol guia, 29: amor] amar, 32: Puys] Pus, yo meresch] rahos que, 34: de donal mon] denalmon, 35: E] Que, 40: la] lay.

1: sxants, 2: ffora gitant, 8: avia, 10: seguex, estrument, 12: rustit bullit, 16: ffoll, 19: dubtaval, 22: ell, 25: qui estal, ascondit, 26: las, 27: ser, 28: ffahent, la, 32: peccat, 33: e, 37: Ya, 43: an, 44: an.

IX. 6: dins] en, 11: poch] pech, en dar] en dar [F: la lliçó d'*Obres* i *Poesies, no dar*, és incorrecta], 28: Puys] Pus, 30: Car] Tant [F: la lliçó d'*Obres* és la correcta], 35: que nosent ulla pena] que no sen vulla pena.

3: ginys] gins, 9: fac] fac, 16: voch, quesdevengen, 21: carrech, 24: grahesch, 28: asag, 29: reprendre, 32: Aya, 36: ha, 39: agut, 41: ha.

X. 3: nos] not, 11: lin] linch, 21: mal] ma [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'altres manuscrits], 26: nendure] mendure, 29: del] de, lanca] lanca [F i N tenen la mateixa lliçó, errònia per raons de rima; una *e* primitiva ha estat corregida en *a*], 35: alguazir] algutzir, lo] la, 37: sa] lur.

1: Rey, 2: garrejar, 7: ffins, 10: hulla posseyr, 12: comten, 13: a, 14: Ha, del, desposeidor, 16: vinguan, 18: yames, 19: istant, 20: ffora gitant, 23: me fforca, 24: jaquex, laltre usar [també F, on là *e* és esborrada per una mà probablement posterior], 25: plasent, 28: plasent, 31: tingua, 33: fet, 39: dells.

XI. 1: tans] tals, 2: cor] cors [*cf.* AL], 6: E] Que, 13: En] Quen, 15: quem] quim, 20: vol] vull, 23: a] als, 24: mort] plor, 27: qui] que, 28: la] sa [la lliçó d'*Obres* i *Poesies* no és de F], dolorosa] poderosa, 29: sagramenteregaran] sagramentajaran, 33: a mon senblan] al meu semblan, 36: sen valonyan] se va luyan, 39: contra mi es] es contra mi [*cf.* ABL], 41: sent] ses, 43: Puys] Pus.

4: sofferras, 6: alongues, gors, 7: sogorns, 9: catrera] carrera, 11: oig, 12: ix, cassastrangera, 16: prenint, 17: dolor, 18: hudolaments, 19: eretaments, 21: horible, dolorossa, 22: Tall, benuyrat, 23: aperellat, 34: player, 35: complayer, 37: Seques.

XII. 2: veu] ven, 15: dient] dient [la lliçó de N confirma F, contra *dien* emprada per *Obres* i *Poesies*], 21: ne] ni, 38: Desser] Esser, 44: Puys] Pus.

1: sia amat, 4: aya, 6: voll, 7: Moltys, volra, 8: gossa, 9: Volgeraver, 16: mils, 21: fex, 22: sofferir, 31: affanys, 35: veg, 36: Ha, 37: asajar, 38: mills, hahuyr.

XIII. 3: carreres] carres [la lliçó d'*Obres* i *Poesies* no és de F], 12: preneu] prenen [la lliçó d'*Obres* i *Poesies* no és de F], 17: quil *manca*, 22: cessen] cessa, [23-24: invertits], 28: plaer] pahor [*cf.* BD: paor, Eabcde: pahor], 31: mon] lo, 34: Part veura] Vehent a, 36: destamor] desta mort [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'altres manuscrits], 37: per] de.

3: carres, 4: cercats, recomp, 5: Vaya, cercant, 6: Interogant, 13: xipra, 17: tixion, memjal, 18: tostemps, 19: ocel, 21: un, 23: lur, enterompre, 31: derer, 33: aloguar, 37: poca, 38: lignocent, 39: larme, 40: dolrieu.

XIV. 5: Negu] Algu, 6: Que] Qui, 10: pusch] puch, 30: forces] forques, 31: cascu] quiscu, 41: perdre] perdre [la lliçó de N confirma la de F i *Poesies*, contra la lliçó *pendre* emprada per *Obres*].

5: guy, haver, 6: deslou, 8: an, meyns, 9: elex, 11: enpenyer, 12: leuger, 14: juhi, 15: la, 16: vingues, 18: A par, 19: fug, hi, 21: Diversitat, 26: grande, 27: sadolat, 28: desijat, 29: merex, 32: streny, 33: ffortuit, 35: mellor, 40: perseguex, 43: ho.

XV. 1: bem] ben, sera] sa [Foulché-Delbosc corregeix: *sera*, Faulhaber: *s(er)a*, 2: mos] molts, 4: mas tant com es preat] mas tan com es preat [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 12: desconffensa] destoffensa [*cf.* BH: la lliçó de N confirma l'esmena de *Poesies*], 17: sol] foch, 19] cascun] cascu, 23: fan] fa [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'altres manuscrits], 24: sentren] senten, 26: Requerre] Requerir, 28: fon] fonch, 29: O] Mos, 31: feu lo ser] ffer lesser, 35: cervell] cruell [*cf.* E; falta una *e* per donar *ceruell*], 37: amar] pensar, 40: mostreu] mostrau, 47: carreguen] corren e [*cf.* DHabcd; la lliçó d'*Obres* i *Poesies* és *correguen*, d'acord amb altres manuscrits], 48: damar] damor, 49: qui] quis, 50: ben] be, 51: portans] portant [*cf.* H].

3: millors, 7: larguessa, dessert, 8: deffense, 10: loc, 11: jaurer, 14: an, 15: deffallit, 18: cel, 21: porte, 22: ffahent, 23: armitans, larmita, 25: fedra, 26: ipolit, filastre, 33: ingusts, 36: volenta, 42: guayat, 43: cell, 45: cantados, 48: nost spanten, 51: escrit, son, 52: No lan, sespantan.

XVI. 1: Junt] Junt [reemplaça *Quant*, esborrat], 4: dins] de, fon] fonch, 6: e tant] atant, cap] cas, 7: cuytat] cuytar [*Obres* i *Poesies* donen aquesta lliçó d'acord amb altres manuscrits], 9: adeu no] adeu no [reemplaça *de mi nos*, esborrat], 10: don] do, 13: ame] a mi, desige] desitj, qui] que, 16: me] mi, 28: passamen] passasen, 32: daquell jorn meu derrer] daquell meu jorn darrer, 35: ne] no [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], perida] perida [reemplaça *finida*, esborrat], 42: una] una [la lliçó de N confirma la de F, contra *vana*, emprada per *Obres* i *Poesies* a partir d'altres manuscrits].

5: lenta, 7: e, 12: presenta, 14: hon, 15: veig, se jau, 16: dolra, 20: dampnosos, 22: defessa, 23: messa, 24: Tremollar, ya, 25: ho, defen, 27: volrian, 32: Lur, 33: Pijor, 34: fenesca, 43: cerqua.

XVII. 4: nos] nols [F: una *l* ha estat afegida per una mà posterior], 8: no] nom [*cf.* A: non], puys], pus, 21: puys] pus, 26: cau] es [aquesta variant d'ABLN suggereix la següent interpretació dels vs. 25-26: «perquè en molt pocs l'amor pren la forma de passió», la qual sembla ser confirmada pels vs. 45-46], 31: ha] te, 33: recort] report

[*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 36: Puys que] Pus que, 40: lo] lo li [*lo* afegit per una mà posterior], 48: qui] que, 51: casta] tasta.

1: mia, 2: playeran, cas, 3: tam, 4: calgua, 8: colpa, 12: cort, trenca, 16: asag, 17: Dells, amados, 18: Hon, 19: He, fet, 25: guy, 28: asi, jutgar, 29: conex, 35: conexarem, agueren, 39: pocha, 40: gossar, 41: Metge, abasta, 42: sorferta] soferta, 44: jutgar, 45: poncell, 47: si, 48: si, 49: enpeny, ballesta, 51: ho, 53: saviessa, 54: defes, 55: agren, empres, 56: anpressa, 59: aureu, desmerit, 60: fahent, palessa.

XVIII. Vs. 33-48: N té el mateix ordre que la majoria dels altres manuscrits, excepte F, on són invertits.

4: de co] daco, 8: que] qui, trobe] torbe [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits; F: després s'ha canviat en *torbe*], 9: desig] delit, 14: amor] amar [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 17: substanca] substancia, 23: puys] pus, 28: puys] pus, 30: qui] que, minva] minvan, 31: del sperit] de lesperit [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 32: lassat] lassan, muntiplica] multiplica, 39: canssa] causa, [F: hom ha ratllat una *u* per a substituir-hi una *n*), 40: ma carn] la carn, 41: philosophe] filosof, 42: perdre] pendre, 43: lanca enmar] lancan lamar, 46: lance] lanca, 49: pusquen] pusqua, 51: martres] martirs, 52: hi] (hi) [després sembla que hom l'ha esborrat; *cf.* Ba on falta], 58: Ab] En.

2: quals, subtils, 3: fosca, 5: contemple, 10: hobres, cobeya, 11: quils, amados, 13: praticha, 15: amados, 16: pasionats, 20: millors, 23: castich, asag, 24: lur, nulla, 25: sentints] sentints [reemplaça *sentint*, esborrat], 28: sentiren, 33: sent, 34: ves, 43: perdedors] perdedos, pfufida]: profunda, 46: lanca, 52: subtils, hi, 53: primos, revela, 56: cosses, 58: sab, 60: tresos.

XIX. 8: veura mi] veuranmi, 13: Ne] Ne [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 26: Yon] Yom, son] so, 30: del] de, 31: peresch] paresch, son] so, 38: De co] Daco, sciencia] cienca, 39: ignoscencia] ignocenca, 41: creeu] creu, 42: cambiant] cambrant.

1: Hoiu hoiu, 2: playeu, dech, 6: sofferir, 9: sufertant, 11: cossa, 12: deseparant, 14: pretich, 15: havenlo, 18: hair, 19: rafus, 21: ha, 22: inposible, 24: lavorit, 26: playent, 27: ves, 28: despangui, 29: abundanca, 31: tant, 33: lance, 35: hi, 36: a, 43: pahuruc, menbre de amor.

XX. 1: Alguns] Alsguns, 5: no] nom, 13: desigs] desig, 14: mals] mal, 16: Ne] No [*cf.* DH], per bo] perdo, 20: non] nom, 25: Cascun] Cascu, ab] ab, se guarda] se guarda [F: les lliçons que dóna *Poesies* del v. 25 són les correctes], 26: quil] quel, 33: canela] candela, 38: port] part [*cf.*E], 40: estamar] estamor, 43: no sentau] non sentan, 44: Nom] Nem [*Obres* i *Poesies* empren la lliçó *Nem*, procedent d'altres manuscrits].

3: aver, huberta, 4: Hon, 6: encercar, subiran, 9: sofferir, 12: darrer, 15: pensaments, altre, 16: del, 20: aver, 21: crueltat, grehir, 27: inclinat, 32: Hobedients, 34: a sa, 35: un, spera, 39: desaferre.

XXI. 6: desser] de ser, 9: pus] mes, 10: Puys] Pus, 11: En] E, 15: quim] quem, 19: poch] pech [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits, sense indicar la de F], puys] pus, 22: Puys] Pus, que estrems] quen estrems, 24: vostres] vostre, terc] terch, 28: dona] dama, 30: vostre] nostre [*cf.* G_2], 32: veuraquest] vendraquest [F: la lliçó d'*Obres* i *Poesies*, *venraquest*, és errònia].

4: altre fer, coren, 6: meyns de ser, 7: benuyrat, 13: hach, 16: Beneuyrat, 17: estrems, 18: jaquex, 19: fallex, 24: meyns, 29: desagual, 31: perescha, 33: ser, 34: consent, 35: desaventatge, 38: strem, 39: sem, 40: pensar.

XXII. 1: que] qui, 2: lurs] los, 11: fals e pechs] fals he pechs [la lliçó de N confirma la de F, emprada per *Poesies*; *Obres* dóna la lliçó de BD: *folls e pechs*], 13: non] no, 19: los] lo [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 23: ab] en, 24: feccio] fectio, 27: cab] quab, 29: amors] amor [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 35: prenints] prenints [F: la lliçó donada per *Obres* és la correcta], 37: hay] he, 41: Yo vull e

deu dispensa] Yo adeu dispensa, 43: sim] sin [*cf.* BDEG$_2$K, lliçó emprada per *Poesies* en lloc de la de F].

2: scrits, 6: gemes, 9: affany, 12: an, 17: enpes, 18: agen, 22: enfosquex, 24: la mia feccio, 28: E, 32: tingua, 34: amados, 35: dolos, 36: enves, gus] guus, 39: enpes, 40: ffent, si, 44: defensa.

XXIII. 3: affectat] apartat, 4: torb] trob [*cf.* AB; F: *trob* corregit en *torb* per la mateixa mà], 11: Nol] Nol [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 12: calor] color [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], cove], covench, 21: no basta] no basta [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 27: savies] singulas [*cf.* el v. 26], 36: bell] dell.

1: lestill, trobados, 2: trespasen, 3: sostraent, 5: auran, 6: valra, 8: creuremi, lur, 9: fosca, 10: gentill, 11: subtill, 13: sap] sab, 14: conex, 15: hi el tal, 16: ya, 17: groses, esplicar, 18: merex, un, 19: sabens, 20: famegans, 21: qualtre, 22: subtilessa, 23: peressa, 26: singulas, 27: sats, 29: Avent, 31: bellessa, encegua, 34: pacific, regex, 35: subtilitats, 38: hocupat, 40: Ha, leg, 43: Mariu, 44: possar, la hon.

XXIV. 2: respost] trespost [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'altres manuscrits], 6: corons se sa roda] torns de sa gran roda [*cf.* A: *enasprit ha los torns de sa gran roda*], 11: que] qui, 12: qui] qui, prsme] proisme, 14: de nulle] denulle [F: la interpretació feta per Pagès és *de mille*, frase que ha passat al *Diccionari* d'Alcover-Moll; en ambdós manuscrits hom llegeix clarament *nu* i no *mi*], 15: muda] mudas, 16: ques] per, 22: Passionat] Pasionant [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 38: Ne] No, que james livern torne] que livern james torne, 40: pusch] puch, 42: Es] En.

3: ffortuna] ffortuna, 7: perqualisant, munta, 8: Ha seure la hon, 9: lanveyos, soberch, 14: ffahent] ffaent, son, 17: quadorm, 18: suferte, 19: pensaments, 20: Cosses, 21: terible, 22: ajuncta, 23: sufertar, 26: dens, arranca, 27: estint, 28: menbres, 31: enpecadant, 33: cobeyar, sobte, 34: ser, tant, 35: haventurat, 39: dolos, 42: groser, bast ha, 43: baste.

XXV. 7: plus] pus, 10: En mi james] yames en mi [*cf.* DEG_1], 11: la] lo [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 12: nom], non, 15: plus] pus, 17: E si] Si, 21: E vos de goig] E vos de goig [la lliçó de N confirma la de F, que dóna correctament *Poesies*; la lliçó d'*Obres*, *Vos de gran goig*, no és de F], 23: plus] pus, 28: lo] lom, pensaveu] passaveu [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 37: justaven] justaven [error obvi, que reprodueixen ambdós manuscrits; la lliçó d'*Obres* i *Poesies* no és de F].

2: vendra, 4: pietat, 7: Are, games, 16: on] on, 18: mills, 19: doll, 22: maldicions, 23: Are, 24: on, 25: comtar, dech, dolos, 26: pocha, 28: a, 30: Aurieu, 32: hon, 33: predecessos, 34: lur, 35: nexera, 36: clamos, 37: ajustaven, 38: aureu, 39: yames, 41: carteyaveu, 43: yames, 44: la, hon.

XXVI. 4: puys] pus, 6: el] e, 9: crestians] xp̄stianas, 17: virtut] la virtut, 19: poch] pochs [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 24: nossaombren] se desombren [*cf.* BH], 25: bons] honests [*cf.* H], desombren] haombren [*cf.* B], 29: dant] dant [*cf.* $BDEFG_2$; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó d'AKa, *dan*; la diferència entre aquesta lliçó i la de N pot ser només ortogràfica, ja que ambdues tenen un sentint gerundial], la percaca] las percaca, 31: fer] fet [*cf.* $ABDEG_2$Habcde], no] lo, 32: Dient] Dien [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'altres manuscrits], 39: speriment] e speriment [lliçó preferible, perquè dóna un vers agut amb deu síl·labes clares], 40: viure] viures, 43: mostraren] mostrarem, 47: milles] millers [*cf.* DEG_2b; *Obres*: *millés*, *Poesies*: *milles*], 50: puys] pus, 53: puys] pus, 55: Puys] Pus.

2: pasar, 8: auchmenta, 10: hoyr, 11: Veg, 12: Lom] Lom, enpenta, 13: saviessa, 16: se luya, 17: enpessa, 20: a, peressa, 22: vall, 23: digual, 26: enveya, 27: payr, cossa letja, 34: disminuit, 36: ya, 41: langiny, 43: Semso, 44: Hon, 46: subtill, 48: lur, 49: ffoll] ffoll, 51: hi, 52: raell, 53: ffallirem, 56: defall] deffall, 59: lou.

XXVII. 2: nis] nes, 3: es dolc] es dolc, 6: no tinch] no tinch [N confirma F i ABDG$_2$HLbcde, i E: *no tinch en parts partit.* Aquesta part del poema falta a G$_1$. Només el ms. K, datat el 1542, dóna la lliçó *ne* emprada per *Obres* i *Poesies.* La lliçó *no* pot ser correcta si s'entén que *partit* és un substantiu amb el sentit d'«elecció», «possibilitat d'acció», com al XXXIX, 26, i al LV, 46, interpretació que està d'acord amb el sentit dels vs. 13-16], 13: me] mi, 24: Puys que] Pusque, 25: perllian] perillan [*Obres* i *Poesies* empren altres manuscrits per donar la mateixa lliçó], 33: ab] es, pogran] pogram [F: la mateixa mà sembla haver intentat convertir la *n* en *m*; *Obres* i *Poesies* donen la lliçó *m* d'acord amb altres manuscrits].

3: quel ha] que la, 7: haunit, 11: degua, 12: spaordit, 20: sobre quell, 21: sabscenta, 22: treballs, 23: affany, accorriment, 25: contrefac, 26: governedor, 27: discorr, 28: marines, enbadelits, 30: lur, 31: ser, 32: tant, enpenta, 35: Ya, 37: Ya, 38: tria, 39: ussa, 41: sofferir, 42: pendre.

XXVIII. 2: Quant] Quant [F: la lliçó d'*Obres*, *Com*, és errònia], ses] les [*cf.* ABEG$_2$], 14: lo trahiment] la trayment [F: *lo* s'ha corregit en *la*], 15: no de fer] ho de fer [*cf.* AL: *o*; F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* és errònia], via] vida [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits].

2: quespendeix, 5: mals factos, layn, 6: lurs, aguessen, 10: meyns, trayr, 13: pensa, 14: la trayment, 16: hofensa, 18: las, 20: defensa.

XXIX. 1: lo] la, sen] se, pel desert] per dessert, 6: esforc] esguart, 8: La gran pahor quim toll ser delitos] Los pensaments quim porten las paors [*cf.* ABLM].

4: quil ha] qui la, 5: luyar, 7: aya.

XXX. [Aquest poema no va precedit pel títol, «Mossen Ausias March», que al ms. N. Normalment precedeix els poemes; *cf.* BDKbcde.] 6: La donchs nol val] No li valra [*cf.* B], 14: en semblant] en semblant [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 16: Mes prop dessi es les dones veher] A contra si pretica tal mester [*cf.* K], 24: veuran]

vehen, 28: soferir] refferir, 30: lo que nol da son dret] lo que vol de son dret, 37: cor] cort, 38: del perill] del peril [F: la lliçó d'*Obres* i *Poesies, de perill*, és errònia], 41: alguns fets] algun fet, 42: deu] deus, 48: aquell] quell [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 50: Negu] Algu, la tira] atura, 53: Negu] Algu, 58: cors] mon [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta].

2: aura, 3: ya, 8: elegex, 12: ffaent, cesars, 14: puga, 17: volra, 21: si, volran, 23: guayat, 26: fahent, assagat, 27: volra, 28: mills, 34: un, benifet, 37: metal perill] metal peril, 40: husar, 44: affes, 47: sospire, 49: ffortuna] ffortuna, sobtos, 50: hon, 56: Avent.

XXXI. 2: En] E [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 3: ab ley fer amigables] fermar ab ella uns tals [*cf.* B], 4: Donant los be e que tostems] Quels donas be e que tostemps [*cf.* B: *Quels donas be per tostemps essent una*], 5: recordant] recordans [encara que la diferència podria ser només ortogràfica, aquesta lliçó és consistent amb la forma *volents*, al v. 3, i pot suggerir que el subjecte del gerundi és encara «molts homens» i no «fortuna»], 13: E] En, 19: anar] anant, 22: Que tan gran pes ab lur forca] Que ab lur pes tan gran forca [*cf.* K.], 23: He] Ne, 25: ador] ardor [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 26: munt] munts, 34: perdre] pendre [*cf.* Dbc].

1: hog, 2: maleyr, aquela, 6: bax, 8: portans, 9: aver, 11: guayns, 14: hi, 16: aver, 17: Si algu, 19: ffora] ffora, 20: soffarint, 21: matalls, 23: bax, 24: falsa, 29: refer, cassa, 32: Humple, granes, holis, enbassa, 34: home, 36: arasa, 38: rialosa, 40: gins, 42: Ha, 44: comte, desesparat.

XXXII. 3: la restan] la restan [la lliçó de N confirma la de F; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó *lo* procedent d'altres manuscrits], 10: esturmen] estrumen, 12: lesturment] lestrument, be] ben, 13: qui] que, 19: valent] valen, han] en, 21: moltes] montes, 22: fara] fora [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 23: llur] son, 25: al mig virtut] virtut almig, 31: san apendre] deuen pendre, 32: potenca presa] potenca pressa [la lliçó de N confirma la

de F i la transcripció feta per Pagès; la lliçó de *Poesies, potenci · apresa*, és errònia], 33: Nos] Nos [F: la lliçó d'*Obres* i *Poesies*, *No*, és incorrecta], 34: Ne] Ne [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies, No*, és incorrecta], metents] metent, 43: pensau] penseu.

14: davilat, 18: Avents, sanch, 19: valen, 21: an, 24: culpa, lur, valer, 26: hi, 29: meyns, larguessa, 32: pressa, 33: conquerran, abtessa, 34: auran, 35: An, 36: bonessa, 37: duptant] dubtant, 44: merex.

XXXIII. 1: desonesta] denosta, 3: ser] esser, 4: que] car [*cf.* AL], 9: a] en, 12: qui] que, 18: nis] nes, 23: que] no, 27: ladonchs] lavors, 28: com] car [*cf.*AL], 30: presentas] presentats [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], en] a, 31: serial] serial [la lliçó de N confirma la de F; *Poesies* empra la lliçó *serials*, procedent d'altres manuscrits], fet] feta [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies, fer*, no és correcta].

29-32: les lliçons de N del v. 31 suggereixen que cal entendre que l'objecte de *serial feta hofensa* és la *voluntat*, a la qual el poeta faria una injustícia si li tragués els *desigs* pensats; així, la *voluntat* correspon al *foc* del símil precedent, i els *desigs*, als *fusts*.

1: cossa, 5: ham, 9: menpeyn, 10: desonest, 11: Tirem, 15: tol, 17: cesara, 18: cansa, 25: crex, 27: crex, 28: cossa, 29: crex, 30: pensa, 31: hofensa, 32: pex, 33: pensament, mentristex, 35: ser] esser, la donch, pex, 36: nodrex, 37: algun, 44: aure.

XXXIV. 3: apas] ho pas [*cf.* G_2: *u*], 8:Nol] Nill, 14: Los] Lo [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], 13: antendre] entendre, 16: puch] pusch, 17: Passar puch donchs] Passar donchs puch, 27: aresestir] ha rehestir, 31: ma vida] la vida, 32: voler] poder, essent] essenli, 33: sta] esta [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 38: a vos] en vos.

3: trencat, 4: lonch] lonch, 5: pugs, 7: un, 10: lasaig, e, 11: ser, desliurat, 13: lex, 16: defendre, 20: trob, 21: squivar, 22: juhi, 23: io] yo, 27: Hon, 35: hocasios, 38: lur, 40: discorden, 42: tan, 43: pasen.

XXXV. 12: Nom]Non, 13: quen amadors] que amadors, 23: pusch] puch, 24: deig] desch, 25: deliure] desliure, 27: No] No [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies, Ne*, és incorrecta], mercener] mencener, 32: fallit] fallir [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó que N, basant-se en altres manuscrits], 38: tots temps] tostemps, 39: ques atrobat] que sa trobat [lliçó que ens recorda que hom podria entendre «que s'ha trobat» en lloc de «que és atrobat», interpretació comuna a *Obres, Poesies* i Ferraté].

1: hoyr, atent, 5: migans, 8: perquacen, 9: affanyns, 11: desemblants] desemblants, 15: hayrar, 19: dehirarme games, 20: pensas, 23: pensar, defens, 26: darrer, 29: ami, fug, 31: enves, 34: son, 35: enpenyer, 36: malahex, he, matex, 40: Hayr, ser, 44: himagin.

XXXVI. 3: hages] agues, 6: Anant] Amant [F: la lliçó que dóna *Poesies* és la correcta], 18: apert] apert [F: *apart*, corregit per la mateixa mà], 22: pusch] puch, 23: nou] nou [la lliçó de N confirma la de F; *Obres* i *Poesies* empren *nom*, procedent d'altres manuscrits], 24: del] de, 27: A vostramor lo meu cor sabandona] Lo meu voler al vostre sabandona [*cf.* ABL], 28: Lo vostre cors per deessa vull colrre] Enaquest mon per dehessaus vull colre [*cf.*ABL], 41: los] mos.

1: Ho, 6: ancontraslunya, 7: hi, puya, 10: cantitat, 11: altre fany, 14: La donch, aconseguesca, 15: fresca, 16: Ho, 19: Ha, 20: ffug, 21: dolre, 22: leument, ateyer, 24: dissolre] dissolre, 25: tolre, 26: done, 32: devirins defensa, 33: reves, pensa, 36: pex, pensa, 40: meyns, 43: pensam, 44: lur.

XXXVII. 16: quel] que, 17: so] so [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], no] ne, 22: esforc] voler, 44: abans] anans, 46: [Tot aquest vers manca], 49: de vos yo] yo de vos, 50: quant me] quant ne, 51: me] ne, 52: com] quant.

2: guy, 4: pensar, pensament, 11: pronosticam, 16: dant, 19: culpa, 20: merex, 31: Hamor, 32: ffartant, 34: emperar, 36: pensar, benifet, 38: consciencia] concienca, 47: cos, trebal, 52: puch, sofferir.

XXXVIII. 8: be] ben, 10: nantench] ne tench [F: la segona *n* és subpuntuada i mig esborrada], 22: Del ques] Del ques [F: la *s* és ratllada], 32: Lo camis] Lamis, 35: volers] voler [*cf.* BD], 36: viureus] viures, 38: Ne] No, 41: dins mi porte] dins en mi port [*cf.* A].

4: Heus, 6: Avoresch, 8: pasan, 9: pensar, 13: Aure, desposseit, 15: pensar, 17: merex, 22: aure, 24: ham, 27: pensaments, crech, Infinit] infinit, 30: ho, 32: baranch, 33: puch, ma costa, 41: un, 43: matex.

XXXIX. 9: estada] trobada [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 15: del pregon] de pregon, 25: Traure] Creure, 34: Puys que] Pusque, 35: Mas] Ma, 36: puys] pus.

2: Hon, 5: Lige, mostrants, pensa, torb [una segona mà ha afegit *ada*], menpeyn, 11: gens, 12: companyada, 13: abite, 16: delite, 18: colre, 19: estrayn, vulle, dolre, 23: sa, 24: tostemps, 31: playent, 33: gents, 36: hi, 37: meyns, la, speriencia] sperienca, 39: vertader, 43: manderrocat.

XL. 7: lis] lis [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies*, *les*, és incorrecta], 13: nons] nous, 24: giram] giran, 27: quel hun] que un, 28: negun] negu, 35: derrocar] dererat [*cf.* BDH], 36: Que yom penssi nos pogues may reffer] Si quem pensi no poderse refer [*cf.* BDG_1], 37: damor] amor [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits].

1: anug, 3: aya, 5: luyn, 7: denant, 8: E noyarament] Enyorament, doble, 9: cosses, 10: he, 18: avorint, quila, 20: avorint, 21: hama, 23: enves, husant, 26: possat, 28: juhuy] guhi, 31: puxant, 32: conex, diferenca, 33: darrer, 34: hoy, la, 35: Qual, 39: holas, 40: Tarde, tolge, 41: Suplich, conaxenca, 42: Ho, 44: trahex.

XLI. Al ms. F només s'hi troben els primers vuit versos d'aquesta poesia. *Obres* segueix F per a la primera estrofa, i després empra el text de G_1; Bohigas fa el mateix, malgrat que es llegeixi a *Poesies*, II, 141, que tot el text és de G_1. Ambdues edicions afegeixen

al v. 35 *ne*, no documentada a G_1: *Poesies* segueix *Obres* en altres lliçons eclèctiques menys importants, tampoc no documentades a G_1 (*vid. Obres*, I, 315-317, aparat crític).

N davant F (vs. 1-8): les variants són només de tipus ortogràfic: 1: ser, ayns, 4: saulessa, bax, 5: un, 6: cassa, forca, 7: lome, fug, cavorca, 8: yames.

Variants de N davant G_1 (vs. 9-44):

13: lo mal] Elomal, 14: un] mi, 17: voler] valer, 22: Que] Qui, 23: al qui] a qui, 26: e co] Aco, desvergonyit] desvergoyat, 27: esser] ser, 28: puix] Pus, mostra] mostran, 29: A vici] Ha vicis, 33: es] les [*cf.* BEH], 35: sius ne] sius [la lliçó d'*Obres* i *Poesies*, *si·ns*, és errònia, dir] levar, 40: sostenir] sofferir, 41: Ja] Yo.

Text complet segons N:

Mossen Ausias march

Volgraser nat cent ayns ho pus atras
Perque son cert ques pijorat lomon
Aytanpoch val quell matex no sab hon
Saulessa gran enpus bax loch baxas
E veig un cas de raho apartat
Quel mal hom fa cassa prop la forca
E lome just fug es met encavorca
Peraquell mal que yames hapensat

FFoll es aquell qui vol haver ussat
Demal saber on sera ben entes
Ymaginar deu que sera repres
E sens murmur no deu ser comportat
Elomal hom deu ser cridat ab trompa
Perco que mi e laltre no engan
Tants son aquells qui per bons homens van
Que difamats cesaria lur pompa

Lo just valer pensa com enterompa
FFicte voler acolorat de be
E la donchs es guardada bona fe
Com lo leg fet acusador lo trompa
Aquell es dit misericordios
Qui guardals bons que nols sia tort fet
Perdonador aqui leg fet comet
Dinfinits mals dona ocasios

FFama tement lom es dit virtuos
Aco no cau enhom desvergoyat
Donchs lomal dir no deu ser enoblit
Pusque virtut mostran lom vicios
Ha vicis som moguts naturalment
E costreny nos por dela mala fama
Beneyt aquell quil be saboca brama
E diu lomal combenes conexent

Es mal senyal del qui les desplasent
Emor denug com mal dir sacostuma
E li desplau sius hou levar la suma
Dalgun leg fet vehent si malmirent
Sicom aquell quin forca veu morir
Son companyo qui nol passa demal
E diuques molt cossa descominal
Que per tal fet dega mort sofferir

Tornada

Yo depresent delit no puch sentir
Sino semblant aquell del temps passat
E com lo cerch e tal nol he trobat
A mi matex etot lomon ahir.

XLII. Aquesta poesia manca al ms. F. *Obres* i *Poesies* empren el text del ms. G_1, amb esmenes basades en altres manuscrits i edicions.

A continuació dono les lliçons diferencials no purament ortogràfiques de N davant G_1 i, després, el text complet:

7: contra aco] contra co, 8: raygua] raygua [la lliçó de N no és *caygua*, com afirma Pagès a l'aparat crític d'*Obres*], 14: ab] e, 16: vendre draps] drabs vendre, 17: conexent] conaxent, 21: cert] clar, lansutzada] la sutzeada, 25: No] E no, 29: puix] puys, 31: sen] se, 32: e tortra] tortra, bequada] cugulada [*cf.* K: cugullada], 35: puys] puix, 36: jaus nous] Ja nous, 38: hay] voleu, yo fer] fer [*cf.* BH], 42: amprau] emprau.

Mossen Ausias march

Vos qui sabeu dela tortral costum
E si nou feu placial vos hoyr
Quant mort litol son par se vol jaquir
Dobres damor ne beu aygua de flum
Ans enlos clots ensutze primer laygua
Nes possa may envert arbre fullat
Mas contra co es vostra qualitat
Per gran desig no cast quen vos se raygua

Eno cuydeu dona que beus escaygua
Que pus agues tastat lacarn gentill
Ha mercader liuras vostre cors vill
E son dret nom en johan me pens caygua
E si voleu queusne don conexenca
Sa fac es gran e la vista molt losca
Sos fonaments son de lagost omosca
Cert nomerex drabs vendre de florenca

E conaxent lavostra gran fallenca
Volgues muntar en amar cavaller
E sabent ell tot vostre fet enver
En vos amar se tengra concienca
Sabent molt clar la sutzeada vida
Prenent publich les pagues del peccat

Vostre cors leg per drap es baratat
Vostre servir es bo sol per adida
E no cuydeu fillaus agues jaquida
Vos aletant aquellab vostra let
Car vostre cors es de veri replet
E mostrenho vostres pels fora mida
Car sius jaquiu vostra barba criada
E laus toleu puys ablos pels dels bracos
Poran se fer avantajosos lacos
Prenints perdius tortra ho cugulada

Quant hoyreu alcavota provada
Responeu tost que pervos ho diran
E puys pernom propi vos cridaran
Ja nous mustreu enloyr empatxada
Enterrogant amichs eque voleu
Endret damor voleu res que fer pusca
Tracte semblant yames me troba cusca
Presta sere aquant demanareu

Tornada

Tots los qui torb o cuncament volreu
Enfets damor enprauna monbohi
Ellaus fara tot lo que feu ami
Nos pot saber lendrec quey trobareu.

XLIII. Els vs. 1-8 manquen al ms. F. *Poesies* dóna el text de G_1 per a aquests versos, com *Obres*, però sense les dues lli;çons no pròpies de G_1, que introdueix Pagès: *tarts* (v. 1), i *farts* (v. 4). A continuació dono el text dels vs. 1-8:

Coratge meu apendres forc molt tart
No piados de tots los quit sostenen
Larmay lo cors adepartir se venen
Per tu ser flach lo cors de viures fart

5 Mos hulls no son liberts fer son offici
Mon pas es tolt ma lengua nomprofita
E deaco lavergonyas delita
Com so plagat de tan bestial vici.

Variants dels vs. 1-8 segons N, que el diferencien de G_1:
3: cors, 4: cors, 5: hulls, liberts, 8: plagat, vergonyos] bestial.

Variants dels vs. 9-44 a N que el diferencien de F:
10: lo] los, cuyda] cuyden, 17: Alguns] Alsguns, 18: pusch] puch, yom] yom [la lliçó de N confirma la de F; *Obres* i *Poesies* empren *yon*, lliçó procedent d'altres manuscrits], 21: alguns] alsguns, 23: los] lo [*cf.* BH], les] ses [*cf.* EG_1H], 24: amor fermals contractes] per amigables pactes [*cf.* H], 25: si] sil, 32: cardiment] ardiment, 39: pusch] puch, 40: mals] quals, 41: dolor] delit [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies*, *dolors*, és errònia], 42: que] qui, la on] on la fi [F: *fi* hi manca; hom llegeix encara una lliçó anterior, *on la*, que la mateixa mà ha corregit en la lliçó actual].
9: Pahor, comence, 11: corompre, 14: e, 15: dubtar, dubtem, 16: ffemenil, defensa, 17: an, 20: deroba, 23: Crehen, 25: pogues, tolre, 28: se, dammat, colre, 29: agrasforc, obre, 32: sobre, 33: hon, 34: gin, 35: e, 36: venya, 37: hi, 41: Ho, 43: lur.

XLIV. 10: james be aporta] games be no aporta, 11: mal] fet [*cf.* ABL], 18: Los] Lo.
1: carrech, concienca, 2: peril, 4: comtes, regonexenca, 6: ffeume, 8: defet, 11: fi, 14: averne, 19: senblaran, 20: soll, 22: dolreu, hi, el, 23: hi, 26: pensar, saguex, 27: partex.

XLV. 2: crehent] crehents, 3: perquem] perque, 7: esser de grat] de grat esser, 14: alloga] alega, 16: sols] sol, 22: munda] muda, 25: ques] quis [*cf.* A: *qui es*], 36: com] quant [*cf.* Dbcde], 38: que] de, 43: Puys] Pus, 47: perdent] present, 49: Alguns] Alsguns, 53: canssa] causa, 57: Puys] Pus, 67: tempra] tempta, 76: defall] fallex, 81: vencre] vendre, 86: ffinit] ffinint, qui] qui [la lliçó de N confirma la

de F; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó *quin*, procedent d'altres manuscrits], 91: negun] negu, 93: per la virtut] per gran delit, 100: natural] natural [F: la lliçó *general*, que donen *Obres* i *Poesies*, és errònia].

2: stats, 5: Ha, lur, 7: Descrehen, soferta, 8: mescla, 9: ffoch, nodrit, 10: ffahent, vya] via, 13: amados, 15: posible, 16: deser, 18: dors] dos, 21: ffaent, 28: ell, migencant, 32: esemble, 33: nos entra] no sentra, 34: alcumu, 36: crex, 37: Mes, 38: aleuja, 39: presona, 42: acullir, 43: lur, 45: nul, folga, 46: lla] la, 49: molts, espoquat] spocat, 52: angell, 55: homenivol] home ni vol, 59: son, 61: son, cobeya, 64: puyents, ximple, 68: menys] meyns, 69: scolta, 76: ffallint] ffallint, 80: seguex, 83: merex, 84: pasius, avents, comte, 85: aver, 87: hombra, 89: Ho, triunpha, 90: istoria, 95: datu, pensa, 97: carires, 98: Hon, degun, paseja.

XLVI. 3: amar] armar [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, que donen altres manuscrits], 9: la cacolan forn] lacacolalforn, 20: seran] auran [*cf.* AEad], 21: del esment] de esment, 22: ligats] ligat, 23: mes fer mes voluntats] ma ferma voluntat, 24: tots temps] tostemps, 26: anullats] anullat, 27: sobrats] sobrat, 30: yo morint] morint yo, 34: tots] tots [*cf.* ABDFHb; la lliçó de N confirma la de F; *Obres* empra la lliçó *tost*, procedent d'altres manuscrits], 38: trobara] trobare, 42: daquell] daquell [F: la lliçó que dona *Poesies* és la correcta], 50: esper] sper, ma conorta] me conorta [F: *ma* ha estat afegit damunt la ratlla, potser per una segona mà], 56: provare] provara, ab los] ab [F: *los*, afegit damunt la ratlla, possiblement per una segona mà], 58: de quela] daquella [*cf.* BD].

1: an, 2: ffaent, 6: ffent, 7: sie, 12: un, 13: peys, harecos, coreran, 14: cercaran, amagatalls, 15: on] on, nodrits, 16: yxiran, 19: pahor, 20: confers, 22: al, 25: ser, 35: ixit, 45: ho, 47: esvellat, desbarada, 49: ser, 53: gens, calra, 58: romendra, 60: Ha.

XLVII. 1: Bem] Em, 4: son] sen, 9: ses leys amor] amor ses leys, 12: Lo] En, 18: fort] fer, que] e [F: *que* és esborrat i *e* ha estat afegit damunt la ratlla, probablement per una segona mà], 19: tanbe sse] yo so cert [*cf.* B: *yo som cert*], 22: lo] los [*cf.* DEG$_1$bcde], 24: esser] se fer [*cf.*

BDEG$_1$Hbcde], 25: calor] color, 27: en] en un [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], 32: e gens nan ja sospita] e ya senha suspita, 39: dessi amor] amor desi, 42: queu] que [*Obres* i *Poesies* empren la lliçó *que*, procedent d'altres manuscrits].

3: gau, ffermant] ffermant, 5: seyal, 6: quel hom, 7: aure, 10: Speriment] Speriment, 12: contrafer, 15: leg, aureu, 16: aveu, 19: asperons, 26: crema, 27: terible, 28: eror] error, 29: vantura, 30: conreha, 31: deuria aver, 34: Pelesament, 35: tindre, 36: si, 38: playeran, 39: playiment, 43: aver.

XLVIII. 14: tan] tost, 17: Creu] Creheu [*Obres* i *Poesies* empren K: *Creeu*], 26: ne altau de] ne altau e de [F: el segon *ne*, afegit damunt la ratlla, probablement per una segona mà], 28: vos] nous [*cf.* H], 36: donar] manar [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 40: quius] quiu, 44: non] non [la lliçó de N confirma la de F; *Obres* i *Poesies* empren *nou*, procedent d'altres manuscrits].

1: esmenar, 8: vill, vergoya, 9: leugera, 10: agues, 15: desigat, 19: cossa, 20: leus, carrech, soportar, 23: sia, defensat, 27: creheu, 30: an, 31: vertader, 32: afegir, 33: bellesa, 35: legesa, 43: loat, Creheulo.

XLIX. 7: tals] tal, 9: amor] lamor, 10: fet fer] fet ser [F: hom llegeix clarament *fer*; la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* és errònia], 25: alguns] alsguns, 26: sins membram] si us menbrau, 27: la terra es] laterals es [F: *ls*, afegit damunt la ratlla, probablement per una segona mà], 35: Cascun] Cascu, damor] damors, favor] furor, 40: al desig] als desigs, braces] bracos [*cf.* BDEbcde, i el v. 37 al ms. E, on es troba també la forma *menacos* per fer la rima], 41: laces] lacos [*cf.* BDEG$_1$bcde], 42: de aquests escape] daquests yo escape, 44: braces] bracos [*cf.* BDG$_1$bde].

2: auria ser, 4: Aura, 5: inposible, 6: seguex, 8: posible, 9: orible, 10: tant] tant, ha, 12: puyn, terible, 15: desasentant, 16: sos, gaella, 17: ffermant, 19: ya, 26: Mes, 28: ves, 29: agual, 30: mostravorir, 31: he, dellasbeyment, 32: averlavorida, 36: entrells, 38: castiga, 40: tol.

L. 10: No] No [F: una *s* ha estat afegida per una altra mà; segons FN, cal llegir el v. 10 de la següent manera: «Dompda·s per vos ma voluntat no farta», és a dir, «la meva voluntat, que mai no se satisféu abans, ara està sotsmesa a vós»], 12: vol] val, 13: si yo ame vos] perque yous ame [*cf.* AB], 21: tots] tots [F: la *s* ha estat esborrada], lo] los [F: una altra mà ha afegit una *s*], 27: hom be] be hom [*cf.* A], 32: no es] no es [F: la lliçó que dóna *Poesies*, aparat crític, *Nes*, és incorrecta].

5: possa, 6: pensa, satura, 7: masegura, 9: pensant, pensa, 10: Domdas, 12: gossa, 17: desigant, 19: se, 20: lou, 22: e, 25: las, 26: merex, 28: amasats, 29: Ya, amados, 34: dagraser, 36: afer, 38: pensa, 39: defensa, 40: pensa.

LI. 6: Que fermament nols guosa esperar] Que no tem prou ne ferm pot esperar [*cf.* AB i la lliçó de F afegida per una altra mà; F: la lliçó que dóna *Poesies* és la correcta], 7: sens per vos] avos ferm [*cf.* E i la lliçó de F, afegida per la segona mà], 8: Nesser] Nesser [ja que l'escrivà de N mai no escriu *ser* amb *ss* inicial, cal entendre «Ne esser]; *Obres* i *Poesies* interpreten la lliçó de F com «ne sser»], 11: recort] conort [aquesta lliçó és afegida a F per la segona mà], 15: esper] esforc [*cf.* AB], 20: finen] fineu [la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* no és de F], 22: offenent] ofent, 23: Qui] Que, 26: adiana] edriana [no es corregeix el nom a *adriana* com s'afirma a *Poesies*, III, 23], 27: fonch] fon, 28: eneas] eneas [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies*, *encas*, no em sembla una transcripció correcta; això no obstant, a Db hom llegeix la mateixa lliçó], 29: me] ma, 33: cells] tots, 37: bellvire] bell viure, 38: Qui] Qua, 43: la boca marga] lapocamarga, 44: com de vos vull] quant vull de vos.

1: mora, 2: ya, lan, lest, moltas, 3: andienca, 4: valra, 9: hire vidalargant, 11: averne, 12: ham, 16: pregeus, 17: more, volreu, 19: Aquela, derer, turmen, 22: hofendreu, 24: rregonexenca, 26: teseu, trehi, 31: amants, 35: sovint, ellas, 39: tinch, sobtat, 40: veya, 42: laor, 43: loant.

LII. Abans de les estrofes 3 i 6: *Lo cors*; abans de l'estrofa 5: *Les-perit.*

1: molt] molt [*Obres, Poesies* i Ferraté empren la lliçó de G_1DEKbcde: *mal*], 10: Puys] Pus [F: la lliçó d'*Obres* i *Poesies*, *Puix*, és incorrecta], 11: E lo saber de aquell no consent] En be nous es son saber costrenyent, 12: [F: *manca*] No sera meyns vostre cars ne pus fort, 17: pijor] fort punt [*cf.* B], 23: cascun] quiscun, 26: lanc] lac, 32: si] se, de] que, 33: mal] tal [*cf.* K], deig] veig [*Poesies* dóna la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 35: que] ques, 36: veura] veure, 43: la vidan] ma vidan, 45: Negu] Algu, 47: Desijar] Desijant [*cf.* G_1], 51: no cabra] no trobe, 52: sera] sere.

3: comportar, 5: Ajau, 6: preneuhi, 7: davos, 8: degun, 22: dubte, 24: pensament, 25: fari, 29: coselau, 33: asiure, 34: groser, 36: desliure, 38: aver, 40: aveu, 41: parida, 43: veg, 44: Lou, 45: luyar, 46: natural, 48: aver, 49: amados, asegura, 51: lurs, 52: entrels, cossa.

LIII. 4: salterran] saltera [F: la *n* ha estat afegida damunt la ratlla], 7: No es del tot] Noy es de tot, 12: lals] lalt, 14: pochs] poc [F: la *s* és afegida damunt la ratlla], 16: passats maliffets] passats imalifets, 18: passas] passats, 29: tant] tal, 33: les] es.

1: sarenca, 3: partex, 4: hi, 6: a, 8: Ya, demostra alterament, 13: asags, amadors, 17: aurian, 18: afer, meyns, seyal, 19: ho, 21: obeyt, 22: dolra, perilossa, 23: sapagua, 24: sen, 27: dolos, 30: acomenat, 31: pahor, 33: franetich, 35: auran, possat, 39: jaquex, 40: tan las, 42: desonesta, 43: hayr, 44: Ira] ira.

LIV. 3: qui es] qui es [F: *es* ha estat ratllat i reemplaçat per *s* damunt la ratlla], 8: Del] Sol [*cf.* AE], 19: poch] poch [F: *poch*, ratllat i reemplaçat per *molt* damunt la ratlla], 25: portabsi] pontansi, 27: delit james] james delit, 31: mudeu] muden, 35: aspres] pobres, 39: son] som, 42: estant] estar [*cf.* ABDbcde; aquesta lliçó és emprada per *Obres, Poesies* i Ferraté], 43: nom] no.

1: sim eyor, 9: posat, 12: aure, 15: possada, 21: transport, 29: Ho, enveyosa, 30: Hi, seguex, 32: resemblant, dampnosa, 33: perillossa]

perillossa, 34: cahent, 36: dells, arguollosa, 38: seguesca, 39: ho, bresqua] bresca, 40: ho, 41: pasions, 42: ostal, 43: ramor, dubtar, 44: lurs.

LV. 7: Lo] Lom, 12: e] e [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies*, *en*, és errònia], 16: culpa] culpa [F: una *m* ha estat afegida per una segona mà; *cf.* G_1], 18: y ab] ab, 20: fama] flama [F: una *l* ha estat afegida per una segona mà; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó *flama*, procedent de G_1 i d'altres manuscrits], 22: valgue] volgue [*cf.* ABG_1], 24: e] ne, 32: nom] nou [*cf.* Db], 37: son aquell] fora quell, 39: una ora] unora, 40: perdrel mon] perdralmon, 44: Daquell ho dich] Dich ho daquell.

1: endubte, 4: orubte, 5: Aya, sa, 6: servex, 8: crex, 11: faent, servex, 20: hac, 23: Envergoyt, 25: jors, 26: aver, 29: avorint, 30: aga, 31: avorit, 32: creheu, 33: Ho, 37: dessexit, 39: luy, 41: trobados, 43: que esta.

LVI. 5: pusch] puch, 14: nos] no [F: la *s*, afegida damunt la ratlla, possiblement per una segona mà], 15: nostra] vostra, rassa] lassa, 16: a] e, 27: qui] que [*cf.* BH], lateianbolta/latejanbolta] latenianbolta [F: la transcripció que donen *Obres* i *Poesies*, «la tenia·nbolta», és incorrecta; probablement s'ha d'entendre «la té ja enbolta»], 28: fent] fent me [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó basant-se en altres manuscrits], 35: del] de, 40: plau guerra] planguera.

2: Avent, posseir, 3: damostra, 6: amados, 10: Vehent, 12: bemolls, 14: cassa, 16: tolra, 17: cap. 19: deffall, 22: soplich, reposse, 23: derocar, terible, 24: ffaent, 28: posehesch, 29: veg, 30: traspor-tant, 31: deffall, ha, 33: ser, 42: contenta, 44: hi.

LVII. 17: fon] fonch, 20: fon] fonch, 27: mor] mort [F: una *t* ha estat afegida per una segona mà], 29: multiplica] muntiplica, 33: Alguns] Alsguns, 40: tal hom sagues] tal sedegues.

3: resemble, 9: he, 10: ffugint, 14: guerejab, 17: Jesus, 18: quil, passar, 20: pensament, 22: cars, 26: avorex, 27: partex, 28: comte, 32: sperit, suplica, 34: lopinio, 35: lou, pensa, 38: guayant, fill de deu] fill de deu, 41: he.

LVIII. 5: lanc] lanch, 7: entendre] entendre [*Obres* empra la lliçó de H: *empendre*], 9: ami] qui, 14: Aytant] A tant, 16: A aquest] Aquest [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó basant-se en altres manuscrits], 19: daquests] daquest [*Poesies* i Ferraté empren la mateixa lliçó, segons BDEbcde; ambdues lliçons fan sentit, ja que hom pot entendre l'antecedent com «mon», o «mon» i «vos»], no son] me son [N confirma la lliçó dels altres manuscrits, emprada per *Obres* i *Poesies*, contra la de F], 21: sa] la [*cf.* BE], 30: fon] fou, 34: puch] pusch, 43: finat] finit [*cf.* B].

2: servesca, 3: quell, 4: Done, 8: he, 11: bellessa, 12: semblem, 13: fama es] famas, 14: se, 19: tancats, 20: dubtossa, 23: meyns, 24: comte, 31: se, 34: aver, 38: crehenca, 39: ajau, 42: segons.

LIX. 1: quel] quil, 5: ame] ame [F: la *e* ha estat canviada en *i* per una segona mà], qui] que [*cf.* H], 6: pusch] puch, 11: veu] creu [*cf.* BDEG$_1$Hbcde], 17: veig penjar una] ja veg pengar la [*cf.* BDEHbcde], 20: coltell] concell/contell [la lliçó és ambigua], 22: request] requesta [lliçó que per raons de rima no pot ser correcta], 25: Puys] Pus, ben] be, 29: son] so, 31: he] te [lliçó única que em sembla preferible a la de F i els altres manuscrits i edicions, tots iguals excepte B *(no havent pus)*; al vers següent March desenvolupa l'analogia de 29-30 i no parla del cas personal, el qual requeriria *de la qui* en lloc de *del qui*; per tant, el v. 31 és també encara part de l'analogia, i per això és probabilíssima la lliçó que ofereix N], 34: aquell] aquest.

3: un anap] una nap, 8: lasag, 11: vehent, 13: dubte, 15: jaquex, 19: aver, 21: aspeordida, 22: neguar, 23: pahuruch, 24: piatat, 27: un, pensa, empatxar, 28: fil, penya, 29: aquel, 32: juhi, a, 36: Latras, 37: Ho, 38: colpa, 39: Pocha, encolpa, 40: daquela, 42: ffin, 44: tore.

LX. 12: deliure] desliure, 19: nou] non, 24: doffendre] defendre, 28: Que] Quen, 33: tench] trench.

1: discordants, 6: pensamens, 8: scriure, 9: Ha, asiure, 11: ussa, 12: affanys, desliure, 13: pensa, 16: aver, defensa, 20: haver, offensa, 26: esperira, 29: Dolgues, 30: terible, 31: yunyidor, 32: vehent, 34: jutgar, 38: desigos, 43: ell, sofert, esent, 44: malgrait.

LXI. 2: Si nom] Sinon [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 4: dels teus] de tos [*cf.* E], 5: Puys] Pus, 14: james de mi] james dami [F: segona versió ratllada: *de mi james*], 16: so] so [F: segona versió ratllada també *so*], 22: cart] car [*Obres* i *Poesies* també empren aquesta lliçó], 25: Puys] Pus, 28: desasenta] desatenta [*cf.* BDEG$_1$Habcde], 33: Creure] Creheu [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 34: ulls] vulls, 36: Quem] Que, 43: damor] damar [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], solen] soleu, 44: amants] amant.

1: Ho, 4: despulls, 12: desenpas, 13: ages, 15: volra [*cf.* F, segona versió ratllada], 16: Hoblidami, 18: Hi els pensaments, ocupar, 19: vulles] vulles, enpatgar, 21: masqui, 24: somni, 27: ha, 30: compayia, 32: Els, 39: fug, 41: ham, 43: pratichar, 44: amados.

LXII. 3: tinch] tench, 5: be] molt, 6: E inbarch] Enbarch, 9: Ab] En, 10: Puys] Pus, ques] ser, 13: millor] mellor, comenc] comench, 14: comench] comench [F: ha estat esborrada després la *h*], 26: cell] lo, 29: Dos] De, 32: No ama fort lamador limitat] Per amador no deu esser comtat [*cf.* H, i BDcde: *comptat*], 46: lo que] lo qui, 47: volen] voleu [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies*, *voleu*, és errònia], 49: escrita] scrita, 52: Puys] Pus, 60: majorment] amajorment.

2: Dell, 10: crehem, 19: a, 23: aver, querela, 27: pasejar, 28: pensaquel, aver, 30: partex, 31: perex, 35: hon, 39: tolgues, 42: menbrant, 43: vers] ves, 44: peguesa, 45: crex, 46: tolre, 47: asats, 48: pocamor, dintra, abita, 49: Mopinio, scrita, 51: tota ror, 54: dubtar, 57: Ho, 59: torbe.

LXIII. Els vs. 33-40 manquen a F. *Obres* i *Poesies* donen el text de G$_1$; el d'*Obres* és més eclèctic en l'ortografia. Les diferències més importants entre G$_1$ i N són: 34; cerch] crech, 36: mes] mils, 40: daquell] aquell. A continuació dono el text complet de N per a aquesta estrofa, i després les variants de la resta del poema:

Qui damor fug dell es encontrador
Eyo quil crech dins mi nole trobat
En lochs lo veg diffamat per traydor
E fug demi quil he mils qaltronrat
Yo nol deman donan lomon vivent
Mas que dins mi ell vulla reposar
Sembla lamort quencalca lo fugent
E fug aquell qui la vol encontrar.

6: ne] ni, 10: nom] mon [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], 15: co] aco [la mateixa lliçó és emprada per *Obres* i *Poesies* a partir d'altres manuscrits], 21: estan] estant, 23: del qual] dels quals [la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits, és emprada per *Obres* i *Poesies*], 31: sofir] soport, 44: E] En [*Obres i Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 47: altre] altri, 55: ve esment] venesment [F: una mà posterior ha suplert *n*], 59: color] calor [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 60: ell ses gastat] ells es guastat [F: la lliçó donada per *Poesies* és la correcta], 68: pusch] puch.

4: luyat, 5: avorex, 12: loguer, 21: he, 22: Sper, 26: malauyrat, 28: stimat, 30: fell, 31: deyorament, 43: avent, 45: hi, 48: ffora, 51: tocara, 53: avent, 56: enamich, 64: el, 67: covinent.

LXIV. 2: cascu] quiscu, 4: fer] fer [la lliçó de N confirma la de F, que dóna correctament *Poesies*], 7: tal] tals, 16: ne] e, 19: amant] amat [*cf.* ABEH i la lliçó emprada a *Poesies*], 20: Delliberat] Deslliberat, sso] son, 27: cascunas] quiscunas, 28: lo] la.

3. sen, 5: an, 6: lur, 7: rosiyol, 9: dolrem, 10: meyns, 11: veg, 13: piadossa, 14: senyora, 16: pensar, 17: a, 26: branget, lebra, 27: Asats, 28: pasi.

LXV. 9: ne] ni, 10: vehents] vehent, 12: Hajan] Ajam, 19: lo] los [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], 21: pusch] puch, 43: prear] prechar.

4. Ha, 8: Yra, an, 9: conex, 11: se, sobrat, 15: hira, 17: ffora, 19:

avorir, 22: pensant, 23: mastrench, 25: se, 27: Ho, guarex, 28: Ho, 30: merex, lit, 32: humil, 33: matex, 35: a, 36: ser, 37: servent, 39: hinichs, 40: se, complaurels, 41: Ho, 42: occasio, 44: Velessa.

LXVI. 3: Nensser] No se, potestat] potestat [N: la mateixa mà ha esborrat *voluntat* abans d'aquesta paraula], 10: Puys] Pus, 11: que] qui, 16: quant] com [*cf.* H], 25: fermanca] fianca [*cf.* K], 26: alguns] alsguns, 29: ame] ami [F: la lliçó que dóna *Poesies* és la correcta], 39: del] de [F: la lliçó que dóna *Poesies* és la correcta].

1: aver, 4: Ha, quamor, 9: Ho, mebandonar, 11: Aquel, engunt, medicinar, 14: piatat, 16: ham, 17: subirana, 18: desaguals, voles, venir, 19: ho, 21: speranca, 23: se, 26: familias, 29: ere, 31: ha, 32: sser] ser, 33: Ho, 34: ussar, 35: dignocent, 36: datu, defes, 38: huna, 39: menys, 41: ignocent, 43: faris, 44: pensant, defenent.

LXVII. ne] he [*cf.* BG_1], 6: gelos] zelos, 14: laltre] lamat [*cf.* B], 16: fa la] troba, 18: qui] que [*cf.* BH], 19: spirits] esperits [F: les dues lliçons que donen *Obres* i *Poesies* són errònies], 22: volent] volent [F: la lliçó que dóna *Obres* és la correcta], 26: alguns] alsguns, 28: Puys] Pus, 29: circunstances] circunstances [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies*, aparat crític, és errònia], 32: esperit] esperit [F: ha estat esborrada la *i*], 51: pusch] puch, rendre] rendre [F: la lliçó *rendir* que donen els aparats crítics *d'Obres* i *Poesies* és incorrecta].

1. Ya, 2: ffret] ffret, 5: ame, pocal, 6: complex, desige, 7: Ha, fastige, 8: Tocar, 12: tocar, 13: si, 17: pensament, amados, 20: hun, abita, 22: ffugint, 23: cossa, 24: anvega, 27: meyns, 28: diferent, laspecia, veya, 30: conaxencas, 36: hubert, 38: lesperit, 39: se, 40: laumenta, 41: rebtealgu, 44: rigua, 47: drab, 48: asaya, 49: penseu, vaya, 52: Seblem, ham, aja.

LXVIII. Manquen els vs. 9-16, que es troben només a les edicions *d* i *e*.

4: fresch] fret, 17: quin] qui, 19: pusch] puch, 22: fer may] prestar [*cf.* B.].

7: carera, 21: yames, 23: leg, ague, 28: pensaments.

LXIX. 3: huy] vuy, 15: pes] pas, 20: altram] altra, antenent] entenent, 26: Quant *lo* mon ull *vos* pot *ben* divisar] Quant la que am mon vull pot divisar [F: lliço defectuosa; els mots en cursiva han estat afegits per una segona mà], 39: cominal] natural [s'ha repetit el mot final del v. 38], 42: nensurt] men surt [*cf.* A], 44: ne] nes [la mateixa lliçó és emprada per *Poesies*], 51: la] ho, 57: ulls] vulls, 58: dons] dans [una mà posterior l'ha canviat en *dons*], 62: tots] tos [la mateixa lliçó és emprada per *Obres* i *Poesies*].

1: amados, 2: E, an, 5: aver, 8: ffavor, 9: a, cerquat, 12: lur, 13: covinent, 14: estrayn, 15: affany, 16: plasent, 22: jutgau, 23: tocats, 28: Hi, menbres, 34: degua ser grayt, 36: desgrayr, 37: jutgat, 38: Ho, natural, 40: Ya, 43: inculpat, 48: o, 49: pensa, 53: soplir, 55: menbres, 59: compensant, he, 60: regex, 61: linconportable, 62: desaguals, 65: cosses, 66: si, 67: si, 68: servex, dangan.

LXX. 1: delliberar] desliberar [*cf.* H], 4: com] don [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], darredolar] dare dolor, 7: convencria] convencria [F: *convençria* segons *Poesies*; cal tenir en compte que en ambdós manuscrits no s'empra mai la ce trencada, 9: pusch] puch, 13: sils] sells [F: hom ha canviat una *o (sols)* en una *i*], 22: No] Ne, 23: de] un [*cf.* BDEG$_1$ bcde], 24: o] e, 29: pusch] puch, 33: que] qui [*cf.* B], 39: yom] you [*cf.* Dbcde 41: penssament] pensament [N confirma la lliçó de F, rebutjada pels editors moderns, a favor de *passament*], 44: mirar] amar, 50: e] en [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits].

2: tant] ta, 3: matex, 4: hussa, 5: cruell, playera, 6: Avent, propiament, 10: aver, 12: trop, lou, 14: Yra, 15: Hira, 16: pusqua] pusqua, 19: veg, 23: recos, 26: Yras, darer, 27: se, 28: lurs, 30: aure, 33: Aquels, 37: dolria, 38: Hayr, 42: vehent, 43: poch] poc [F: hom llegeix clarament *poch* i no *pech*, com suggereix *Poesies*, aparat crític.] 45: lur, 48: mariment, 49: variar, 50: yra, 52: Del, 54: ho, 55: Hoyt, 57: Vehent, 58: mereximent.

LXXI. 8: estimat] estimant, 19: deus] deu, 20: ab] en, 21: pusch] puch, 34: ne] ni, 39: fos variant] fos variant [*cf.* EG$_1$H; F: *Obres* i

Poesies donen *vos*, incorrectament], 44: may nou] no mi, 61: Puys] Puys [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 63: toquar] tocant [*cf.* ABDEHabcde; *Obres* i *Poesies* empren una lliçó, *toquant*, amb el mateix valor semàntic, basant-se en altres manuscrits], 65: ben] be, 68: lant] lan [F: la *t* està esborrada], 70: ent(r)end(r)om] entendrom [F: ambdues *rs* han estat esborrades; *Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 77: passat] pensant [*cf.* ADEG$_1$Hbc de], 78: mourappetit] Mou lapetit [*cf.* AB], 96: si ans] sinan [la mateixa lliçó és donada per *Obres*, atribuïda incorrectament a F, com la de *Poesies, si an*], 99: nom] non, 100: queu] queu [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies, Quen,* és incorrecta], 107: qui] que.

4: despessa, 7: ffins, so, 8: Prehant, un, 15: Aveu, 21: Pensar, 24: amados, an, lur, 31: veheu, games, 35: deffall, 42: remenbrar, 43: horat, 44: Hi, consent, 45: hon, 48: deu, 49: Ho, amados, 50: primes, 51: desgradats] desgradats, cassos, 53: Resemblant, pluga, 54: ramor, 56: an, trametan, 57: aquels, amados, 60: volran, lur, 63: lurs, 67: desonest, 68: tol, 71: an, poca, 73: apetit, 82: menbrant, 85: fforgant, 89: astrets, 91: aver, els, 93: lur, se, 94: defes, 98: delitan, lur, 99: dubte, 101: Lur, 102: servex, 103: mitgencant, crex, 104: auchmentar, 105: meyns, 106: matex, 107: Ame, conex.

LXXII. 11: cascu] quiscu, 23: aquestraltan senya] aquestaltra ensenya [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 29: despoquant] despocat [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], gent] gents [*cf.* G$_2$], 30: daquelles] sens colps [*cf.* BE: *sens colpa*], fet] fetes, 31: pot pot fer] pot fer [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 32: Dins] En, cos dom] sols hom (*cf.* B].

1. Pahor, 2: Lohant, 4: Hon, 5: hobrant, 8: hi, 9: repossa, 10: pereja, 11: pensant, justifica, 12: si, sa, 15: toca, 17: perlongada, 21: jusstificat, 22: aya, 24: homes, 25: totas, mostre, 27: qui en, 28: saviessa, 31: fortalessa, 38: indiants, 39: laquels, 40: els, levant, 41: ffoll, segons.

LXXIII. 9: cab] qui ab, 12: tots temps] tostemps, 16: si] se, 18: der] de [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 24: ffinis] fins [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], 31: causoblidada] causablidada, 32: mentre] metre [cal suplir-hi una titlla?], 41: qui] que, 44: voler] delit [*cf.* B], 58: se] se [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies, sen,* és errònia].

1. malarch, 4: ha, 6: scrits, 7: repossen, 11: hexir, 12: si, 16: sse] se, 19: veg, 20: enpenta, 21: plagua, 22: muyre, 23: Hi, 25: amados, samagua, 27: lur, 28: senten, falagua, 29: pensa, 30: pensar, persona, 32: asi, 33: defensa, 34: an, 35: a, 36: molta ofensa, 37: matex, 39: a, carera, 40: on, se abita, 42: servir, 43: on, 45: pensa en, 49: matex, 51: sencera, 52: conjuncta, 54: ussa, 58: saguint, 59: una.

LXXIV. 4: Puys] Pus, 10: es peus] es en peu [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], 12: o] a, 14: Y aquell] Aquell, 15: E sil complach mon delit es perdut] Laltre voler detot nos complangut, 16: Perque] Don, fac] fac [sense ce trencada, com és normal, no obstant les notes d'*Obres* i *Poesies*], quant] tot quant, 24: Penjant] Penjant [FNB, contra la lliçó *Proejant* (DEG_1G_2Kbcde) preferida per *Obres* i *Poesies*], 27: dolcos amb amargors] del cors ab ses dolors, 30: quel mal] quel mal [F: *mal,* afegit damunt la ratlla], 34: puch] puch [la lliçó d'*Obres* és errònia], resistir] rehestir, 36: puys] puyr, 38: vasall] vexall, 40: bem] ben [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], quem] quem [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies, quim,* és errònia], 43: del] de, 44: lo] lo [la lliçó de *Poesies* és la correcta], 47: no] nol.

4. derencli, 5: Ya, 11: loch, 18: mariners] marines [F: la segona *r* està afegida damunt la ratlla], 22: cors, 23: lur, 24: vag, 28: servent, 31: emprench, 33: Ho, 37: encontre, 38: vol, 40: ffent, 41: fi, lacull, 45: Yoll sofare, 51: la hon.

LXXV. Els vs. 33-40 són repetits entre les estrofes 7 i 8. Cinc estrofes són precedides pels següents títols: «Dehessa de Riquessa» (abans de la 4a.), «Dehesa de ffortalessa» (abans de la 5a.), «Dehessa

de amor» (abans de la 6a.), «Dehessa de viandes» (abans de la 7a.), «Deu de Batallas» (abans de la 7a.), «Dehessa de Castedat» (abans de la 8a.).

1: Qui es aquell] Qual seraquell [*cf.* A], 6: A] Ho, 9: ferm] cert [*cf.* EG_2], 15: he] ho, 27: e] ho, 28: mida] vida [*cf.* ADbcde], 30: alguns] alsguns, 33: cal] val [*cf.* ABE], 36: deu] deus, 37: ver(s)] que [F: s'hi veu encara una *s* mig esborrada], pel] per lo, 39: nols] nol, 43: se] si, 45: gent] gont, 47: Altra] Altra [la lliçó de N confirma la de F; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó *Altres*, procedent d'altres manuscrits], 50: E son marit] E aquell deu [*cf.* B], qui] que, 51: dels deus] dels deus [N confirma la lliçó de F; *Obres* i *Poesies* prefereixen la lliçó d'AEKd, *del deu*], 59: servits] fernits, 63: ges] gens, 68: valer] voler [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits] 74: en] han, 80: del] de, 82: vel] cel/tel [la lliçó de N és ambigua] 85: colen] coleu, 87: afusta] afusta [la lliçó de N ací i al v. 91 confirma la de F; *Obres* i *Poesies* prefereixen *asusta*, mot rebutjat com a anacrònic per Joan Coromines [15]], 88: tots temps] tostemps, 91: afusta] afusta [vegeu la nota del v. 87 més amunt].

2: hon, 9: creheu, 11: an, 13: veg, 14: calitat, 16: Tinguas, 18: dintra, 19: hon, core, 20: veg, 22: conex, 26: guhi, 28: lur, 34: Defallagant lorela, 35: meyns, 37: llur] lur, preycat [en la repetició: *prehicat*], 38: daquestes [en la repetició: *daquestas*], 40: un, dents [en la repetició: *dens*], 42: satrau, 45: Guno, 47: bax, deliure, 48: ffamatenyents, 49: Ceres, ha, 52: Stants] Estants, 56: dom, 59: ha, 60: ha, 61: ha, hobehex, 63: volria, 64: crex, 65: Limperfet, 66: hon, 67: parlaria, 68: si, reduex, 70: entegra, 72: baranchs, carera, 73: Aquellas, 75: lur, 76: Quils, 80: ffent] ffent, lur, 83: mars, 84: lurs, 85: dehessa.

LXXVI. 2: on] hom [*cf.* edicions *de*], 6: plaga] paga, 9: que] com [*Obres* prefereix *quant; Poesies, quan*], 16: nom] non [*Poesies* empra la

15. Joan COROMINES, *Ha estat català* assustar?, «Catalan Studies. Estudis sobre el català. Volume in Memory of Josephine de Boer», ed. de Joseph GULSOY i Josep M. SOLA- SOLÈ (Barcelona, Hispam, 1977), ps. 55-57.

mateixa lliçó d'acord amb G_1 i altres manuscrits], 20: deffendre] rependre; [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 39: Ne] No.

1. Hon, pensa, reposa, 2: Hon, 3: temte, 4: hon, gosse, 6: cruell, 8: vag, cassa, 9: Hon, 11: hi, deffenia, 13: quamor, 14: tollent, hobra, 19: trestor, scriure, 20: ha, 21: pensa, 22: hoyr, 23: vingue, 24: puschaver, defensa, 26: spera, 28: hofensa, 31: voles, 34: plasentment, apressa, 35: defessa, 37: visque, 38: veg, 39: se, 41: Ho, arisca, 43: hi.

LXXVII. 3: manteix] matex [*Poesies* dóna la lliçó d'altres manuscrits, *mateix*], 8: altre] laltre, 12: son] so, 14: Ventura] Venturam [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 16: passats] pasats [N confirma la lliçó de F; *Obres* llegeix H, *passats*], reste] rest, 19: Ne] No, no] yo, 20: crech] cerch [*Obres* i *Poesies* prefereixen la mateixa lliçó, donada per altres manuscrits], 22: Y] Hi, 24: pusch] puch, 28: posat] stat [*cf.* BH].

1: meyns, 2: perex, 3: si, 6: ssi] si, 7: veg, 13: custumat, 16: hi, pensats, 21: veg, 22: hi, 26: drab, lesperit.

LXXVIII. 1: membre lo] remembrel, 17: es en vos] en vos es, 30: basteu] basten [*cf.* AH], 32: massamar] massamor, 35: praticar] preticar, 38: O] E, dalguns] dalsguns, 39: quenmi] cami, 48: Ab] Ha [*Obres* i *Poesies* empren una lliçó fonèticament idèntica, d'altres manuscrits], 56: no es mou] se mou [F: la lliçó actual s'ha escrit damunt l'original, ja no llegible].

2. stret, 7: Pasionat, un, pressent, 8: jaquex, 12: Hoyint, 14: aquel, 20: derer, 23: cors, 24: ffins, 25: tocan, 27: veg, 29: asats, 32: meyns, 33: himagin, puscau, 38: ho, 41: Ha, 43; valpoll, 44: ell, 46: dopinio, 48: cerquant, 50: desser, 52: ffugint, 53: ma, 57: Ho, 59: meyns, 60: Hi.

LXXIX. 10: en ab, 16: dells] dell, 22: que] de que, 25: huy] vuy, sos] los, 29: Ab] Y ab [*Obres* empra la mateixa lliçó, donada per altres manuscrits], 31: no] nol, muntar] murar, 33: amor] a mor, finau]

finau [per a ambdues lliçons del v. 33 *Obres* i *Poesies* prefereixen altres manuscrits que F: *a mort,* i *fiau*], 40: Puys] Pus.

1: Ho, 5: cabels, 8: plaguals, 10: fletxes, 11: perquels, 12: saran, plaguats, 13: fletxes, 14: matall, enomena, 16: diferencan, 18: fletxes, 19: desmenbrat, 21: fletxes, 22: guera, 28: trencat, larc, fac, 35: guera, 36: he, 37: guera, 40: ham, plagua, 41: Ho.

LXXX. 10: Per altre hom com yo fer tant amar] Per fer un hom aytant com yo amar [*cf.* AM; F: la lliçó de *Poesies* és la correcta].

2: latvocat, guayat, 8: setze.

LXXXI. 5: ame] ami, 7: Desesperat] Desparat.

2: Corent, 3: hon, 5: vag, 6: veg, 8: Hire.

LXXXII. [Les diferències són només ortogràfiques]

1: peresca, 2: e ormeg, 3: ha, veg, 4: fenesca, 7: els, veg, 8: ffortuna] ffortuna, lur husatge.

LXXXIII. 5: mesforc] mesforcat ["m'he esforçat"?], 7: pusch] puch.

2: un, levar, 4: levat.

LXXXIV. 4: A] He, se girany ayrar] se giran hayrar [*Obres* i *Poesies* empren essencialment la mateixa lliçó, *se giran ayrar,* treta d'altres manuscrits], 16: no mor] no cor [F: la *m* ha estat afegida damunt la ratlla; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó d'altres manuscrits: *noncor*], 23: Cascunamador] Cascu damor [*cf.* B], 28: yom] yon [*Obres*: F, *Poesies*: *yon,* a partir d'altres manuscrits], 33: fuy] fug, 35: bastament] bastantment, 42: qui] que, 54: Mas] Mes, quin] qui, vera] veura, 55: son] so, 56: yon] yon [N confirma la lliçó de F; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó *yom*, que ofereixen altres manuscrits], 59: Qual] Quals, en vos posat] queus sia dat [*cf.* B].

2: a, 3: lur, avent, 7: sostenent, 14: matex, 15: cells, 18: affany, sobrepugal, 19: ser, hixit, 20: ignocent, 21: ser, 22: present, 42: sobtos, 43: ha, 44: he, 45: jutgat, 51: vall, 58: raptat.

LXXXV. 8: Lo meu] Aquell [*cf.* BDabcde], 15: Ara tem mi que nom] Mas de present tem quem [*cf.* Bade], 20: ligant] ligat, 21: pusch] puch, 29: en] e, 30: desser] esser, 36: delitos] desitjos, 42: ques tot] tot ser, 46: mesclats] mesclat [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó basant-se en altres manuscrits], 50: nol] lo, 61: am molt mes] molt mes am, benvolgut] benvolent, 62: Tot] Car [*cf.* Bde], 64: dan] mal, 66: que] que [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 67: quen han] avent.

7: enpatxar, 11: dells, 12: fforen] fforen, 14: zelos, falleguamor, 16: so, 17: pensant, 19: deslich, 20: liguament, 22: pahor, 23: pasio, 24: volra, 25: diminuyr, 29: sagur, 30: benuyrat, 37: estranys, 39: Ha, 40: defes, 41: enpes, 43: conte, 45: hi, ell, fal, 47: mora, 48: fermal, 52: ell, 53: guhi, 54: pensar, cora, 57: Jo, 60: present, 62: nodrex, 63: fallex, 64: pensara, 65: Ho, 66: veg, 67: veg, clamos, 68: guart.

LXXXVII. 2: Puys] Pus, 5: amors] amados [*cf.* B], 6: Lu] Hu, 8: amats] amants, 10: vos] nos [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* és errònia], 12: cascu] quiscu, 16: lauger] leuger, 17: lanballca] lanbolca, 20: dura] durara, 27: Pujal] Punyal, 29: de] de [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 53: que del tot savorresca] que tot de sis partesca [*cf.* ABDEG_2abcde], 54: son estament es entre mort e vida] sin part nos mor mas es cossa dormida [*cf.* ABDEG_2abcde], 64: nons] nos, 67: y a] y [*cf.* B], 79: si] se, 80: aparta] aporta, 85: Larma pel cors a son delit] Per lo delit del cors larma [*cf.* ABDEG_2abcde], 92: marea] marcha [*cf.* A], 93: ferea] fareha [A: *farcha*], 96: hu] lu, 101: com] car, 102: nos] nes [*cf.* A, emprada per *Poesies*], plaen] plaheu, 104: muntipliquen] multipliquen, 116: exces] acces, 117: Junts] Junits, cascu] quiscu, 124: Speriment] Esperiment, 136: Mas prop los ve] E nols ve luny [*cf.* ABDEG_2abcde], 140: siu] sin, 142: virtuts] amor, 146: Multiplicar] Multiplican [*cf.* ABDEG_2Habcde], 147: Del be honest aquest amor pren forma [N: aquest vers ha estat afegit al marge, i alguns mots han quedat tallats a causa de l'enquadernació], 153: son] so [*cf.* BDbc], 157: de ferma lin] defer mal lin [«de fer mal li'n»?], 159: philosofal] philofal, 181: quens] quins, 182: E] En [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 183: adreca]

endreca [*cf.* H], 184: tot altres] tots altres [*cf.* ABDEG$_1$bcde], 188: cascu] quiscu, 189: laltre] altre, 190: salut delit] delit salut [*cf.* ABDEG$_1$G$_2$Hbcde], 196: es] es [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], sa] la [*cf.* ABDG$_1$Habcde], 197: ses] sens, 199: en] per [*cf.* ABa], no] nos [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 203: mes] mas, 204: quim] quem, 208: astrenyer] astrenyer [*Obres* empra la lliçó d'altres manuscrits: *estrenyer*], 215: En] Tan [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 227: entregua] entrega, 230: aquestaspera] aquestera, 233: peus mans] peus mans [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 247: Hi en] En, 250: quamor] quamar [*cf.* A], perdre] no la [*cf.* A], [entre els vs. 250 i 251, al començament de la p. 195 (*recto* del foli), es repeteixen exactament els vs. 211-16 tal com apareixen al començament de la p. 193, la qual també és el *recto* del foli; després han estat esborrats], 253: gran] grans [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'altres manuscrits], 257: qual] que li [F: *qual* ha estat canviat en *quel* per una segona mà], 263: que] qui [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 276: nom] no [*cf.* ABDEG$_1$G$_2$Habcde], 281: Mos] Molts, 282: carrega] carrera, 284: se tuden] se tuden [la lliçó de N confirma la de F i G$_1$; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó d'altres manuscrits, *sacuden*], 287: lonya] luya, 288: penssades] passades, 296: lochs] loch, 300: Havent] E ha [*cf.* ADEG$_2$HKbcde], 302: feneix (delit) si] ffenex delit si [F: *delit* afegit després per una segona mà], hi] hi [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies, li,* és errònia], 304: la fastigen] lanfastigen [*cf.* E], 305: E si] E si [F: damunt la ratlla: *Axi,* per una segona mà], encorre] encone, 317: cas] pas [*cf.* ABa], nostramor sensitiva] aquestamor lexiva [*cf.* AB: *aquest amor lexiva*], 306: dell] del, 318: E] El [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 319: ame] am ame, 327: dits meus] meus dits, 340: envergonyit] envergonyt, creu] crech [*cf.* ABDG$_2$bcde].

1: entenga, 5: amados] amadors, 10: an, 12: propia] propia, 14: de correr: 15: tostems, 19: conponen] componen, 20: consonen, 21: nex, 23: hom] hom, engins, 26: meyns, 27: afona, 28: ffa, lom, 33: falsament, 38: cosagual, presenta, 39: laltre yre, 40: ha molt] a molt, 41: trobados, 42: toque, 49: un drab, 50: colos, dels] dells, ixen, 52: obehesca, 56: mostren, maravellosos, 57: ffaent, 58: ssemblant] sem-

blant, 60: safflicta, 62: ffins, 64: enpenyer, 66: atorga, 70: guasta, 72: objcte, 74: units, 77: tol, 79: cansa, 88: conex, 94: deroquen, 97: ho, flux, 99: hi els, 100: bax, 102: plaen ho desplahen, 103: sent] sent, cahen, 104: agreugat, 105: lapetit, 106: cab] quab, sforca, 107: laltra, obs, sesforca, 108: amansar, hopressa, 109: si, an, obs, 110: Ho, 111: sagreuya, 114: aleuja, 117: puya, 120: hulls, 121: hil, 122: partexen, 123: du] du, 125: nos, soportable, 126: savorescha, 127: ffastig, partesca, 128: Holmeys, 129: spira] spira, 131: hulls] hulls, 132: crex, ho, 135: hi speranca, 136: quils, 139: temta, 140: complex, 142: saviessa, 143: pressa, 145: segons, 154: sesforca, 155: se, 156: hobra, 158: enpenta] enpenta, 160: la, 165: enfosca, 166: vella, 167: cella, 168: plaguat, foscha, 171: apetits, 173: lur, 174: lasperit, 176: jaquexen, 179: ffaent, estrema, 180: lit, 189: si, 191: lesperit, 195: pasio, 199: Interes, 202: arna, 206: juncta, 208: an, 216: cors] cors, 218: sperit, 220: sperit, 222: liura, 223: deliura, 227: Hon, 228: deliure, 231: sperit, 232: dintra, una, 235: pensa, 236: cossa, 237: streta, 238: contrefer, hofensa, 239: celossa, 240: vers, 242: ser, 244: ha, nemigua, 245: inclinada, 247: posseir, 251: pensa, tant, 255: deifica, 258: hon, 259: hon, 260: gossa, 262: coneguamor, 267: Asats, causa, 272: poblich, 273: dolos, aresten, 274: Acorent, la, plagua, 276: un, 279: lit, 280: hull] hull, 281: menbres, sobtos, 288: cosses, 289: lasforca, 290: se, 291: sobra, possa, 292: o] ho, 292: sissa, 294: repossa, 296: hobehexen, 297: sas, 298: hon, podes, 304: durados, games, 312: un, 313: units, 315: subtill, 318: esperit, 319: lespirit, 322: infussa sciencia, 323: intelligencia, 326: loha, 327: sialgu, 328: quamor, 329: apocalipsi, 330: aclipsi, 333: obs, he, 334: ell, deffallint, lurs, 337: cell, 338: cascu, veg, lassa, 339: erant, vage.

LXXXVIII. 4: puch] pusch, 5: Puys] Pus, 7: abandonava] abominava, 21: descrexer] descreyer, 29: Lo] La [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* és incorrecta], 42: tots temps] tostemps, 58: sa] sa [la lliçó de N confirma la de F: *Poesies* empra la lliçó d'ABG$_1$ad: *se*], 67: dol] dolent [BDEG$_1$Hbcde], 70: la pensa haver ordena] aver la pensordena [*cf.* tots els altres manuscrits i edicions].

3: meys caba, 8: aveu, 9: a, 11: fembrill, 14: un, 15: yra, 17: tolre,

18: pensa, 19: ya, defensa, 20: Daco, 22: millora, 32: An, enpenta, 35: ya, 39: se, 44: hon, 45: jugasen, 46: ffosseu, 49: amados, bastassen, 50: dolos, 52: dubtassen, 53: pensa, falagua, 54: tol, 61: he, 62: manaca, 63: hulls, 64: cala, 72: ho, terras, descanta, 73: Ho.

LXXXIX. 2: a] en, 3: Al] Ab [*cf.* H], 4: pusch] puch, 9: pusch] puch, 15: pusch] puch, 18: a mon] al meu, 29: E siu compleix] Si tal cas ve [*cf.* ABa], 31: En] Ab [*cf.* ADEG$_1$Habcde], 48: seguretat] segurtat [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 56: del] del [F: la lliçó d'*Obres* i *Poesies, de,* no és correcta].

1: desige, 2: present, 6: suspir, 13: pensament, luyava, un, 14: aver, 16: ser, 17: dolos, 18: obs, 19: meyns cabar, 22: caent, 24: lofensa, 26: daco, 27: ajau, 36: se, 39: aveu, aver, 40: hi, 42: pensaments, verihetat, 47: fferm] fferm, 55: crex, 57: darer.

XC. 3: major part daquell] major daquell part, 17: a degu veig] veig a degu [*cf.* AB], 19: e am lo ye despit] he troba gran despit [*cf.* ABe], 20: que] qui, 21: esser malventuros] ser malaventuros, 24: lamargos] amargos, 27: sin] si, 30: sense] meyns de, 31: foranos] faranos, 34: puga] puscha, 37: E] Ho, amar] amat [*cf.* ABDEHa], 39: On] E, han malaltir] enmalaltir [*cf.* H], 45: ja] ja la, 52: altrem] altren, 58: quin] qui en, e] hi en.

7: desmenbras, 8: hon, 9: aperellat, 10: ha, 11: daltra, 12: pasionat, 14: propi, yel] il, 16: lafany, 18: e delit] e delit, 26: miga, 27: avia, 29: enamich, 31: denbarchs, un, 33: desligants, 34: ser, 35: ves, 37: ho, 40: veg, 45: sperant, 49: remenbrar, 52: obs, 59: meyns, 60: un.

XCI. 6: Quen] Que, sa] la, 7: fets] fats [*cf.* BDEG$_1$Hbcde], 17: Lo desitjat plaer se volta en despit] Lo gran plaer se volta en despit [*cf.* B; F: *Obres* i *Poesies* esmenen la lliçó en *pler* i *volte'n,* d'acord amb altres manuscrits], 19: torns] tors [cal suplir-hi una titlla?], 34: Non] No, gran] prest, 44: Donant] Y donant, y entralguns] entralguns, 58: o] e, 61: yo veig de mi] demi yo veig, 72: puys] pus.

7: si, 11: un, 13: davorir, 19: he, asats, 20: colos, 23: hulls, 26: un, 28: aver, 29: Avent, 30: let, 32: coromp, si, strem, 33: trobados, 36: un, ffaent, 39: avori, 44: eyor, 50: agui, 56: Ha, 59: setjament, 64: hon, 67: res, 68: un, 70: si, 74: vos, 75: si.

XCII. 3: exida] hixida, si] se, 10: crey] crech, 12: per los vicis] perlo vicis, 18: esperit] espert [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], amants] amant, 30: sa] la, 32: senyal] senyals, 33: qui] que, 48: E dun costat es apetit sensible] E par ami ques pot dir hirascible, 49: Aquest voler] Aquests volers [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent de G_1 i d'altres manuscrits], 50: bornen] bornen [ABEFG$_1$ade; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó *orben*, de DHKbc, necessària per a la rima], 64: enuegen] enugen [F: la primera *e* ha estat esborrada], 70: mals] molts [*Obres* i *Poesies* donen aquesta lliçó basant-se en G_1 i altres manuscrits], 73: clausures] causures, 75: nos] nos [F: la *s* ha estat ratllada; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó *no,* que ofereixen altres manuscrits], 76: per] por, 78: en] es [*cf.* ABDEG$_1$Habcde], cansable] causable [*cf.* Dbcde], 82: Aquesta es] Aquestas, 84: dolors] dolor [F: la *s* hi ha estat afegida posteriorment], 86: nol] vol [la lliçó d'*Obres* i *Poesies* no és de F], 94: hu] lu, 103: negun] algun, 107: damor] lamor, 109: ab] sens [*cf.* ABGade; G_1: *absent lo cors*], 112: planyer] planyar, 117: pusch] puch, 118: trob gens aflaquides] trob aflequides [*cf.* B], 124: delits comporten] dolors comporten [*cf.* Dbc; F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* és errònia], 127: sesperden] se perden, veure] vaure, 133: semblant] semblants, 138: yasem] ya sen, 139: mata] mate, 141: Alguns] Alsguns, 142: Podeu] Podeu [la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* no és de F], 143: e com] ho con [*Obres* i *Poesies* donen la lliçó *o com,* de G_1 i d'altres manuscrits], altre] altri, 145: altre] altri, 146: Puys] Pus, fon] fonch, 150: diable] diable [N: abans d'aquesta paraula hi ha escrit *durable*, mot que després va ser ratllat] 151: sols] sol [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'altres manuscrits; G_1: *sols*], 153: La mort] Lamor, 154: quel] que [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 155: me] no, 156: menys] meyns [F: la lliçó d'*Obres* és la correcta, *Poesies*: "mes"; *ny* ha estat ratllat posteriorment],

158: ne] ni, 160: li] la, 165: mon] dan [F: la lliçó original ha estat ratllada i *dan* ha estat escrit damunt la ratlla; *Obres* i *Poesies* empren aquesta lliçó d'acord amb altres manuscrits], 167: amable] amable [N: el mot *affable* ha estat escrit abans d'*amable* i després ratllat], 169: causat] cassat, 172: Al] A, 179: tol] tal [amb el sentit de "tall"?], 181: son ver] son bon [*cf.* ABDabc], 184: lo] lor [*cf.* ABDHabce], en] es, 186: am] hom, 187: donchs] dons, 190: me floxa] ma floxa, 214: defall] fallex, 215: Alguns] Alsguns, 217: qual] quel, senten] sensen, 218: o] e, 223: E speriment] Speriment, nom] no, 226: hi] li [*cf.* ABDEG$_1$ abcde], 227: no] nou, 228: lespirit] lesperit, 237: Stat] Estat, 243: Nom] Non, 244: lespirit] lesperit, 247: fferils Amor de no curable plaga] Amor e mort feriren duna plagua [*cf.* BH], 248: quellals] quelals, 249: pendrem] pendran, 250: nostres] nostros, partirem] pertirem.

1: Aquellas, 2: An ya rumput, fill] fill [F: la segona *l* és esborrada], 4: hordenaren, 5: veg, torne, 7: he, cerquava, 8: contorne, 9: durrara] durara, sostingue, 10: retingue, 11: gentill, 13: cantitat, 14: calitat, 15: pratiqua, 17: stranya, 18: dure, 19: colre, 20: tolre, 21: confussos, 26: lur, 34: els, 35: illumina, 36: level, 37: enpag, 39: pocha triaga, 44: deffalex, 45: El, 46: toque, 47: invoque, 50: pensses] penses, 51: lom] lom, 53: lur, 55: camine, 57: cuydaver] cuydaver, plaga, 58: medicina, 59: conversa, 60: hobra, diversa, 61: hon, 63: si, 65: pensàm, 68: a, 69: rao, 75: trobe, 76: miga, hon, magreuga, 77: naturaleuga, 78: ffort, 79: Hopinio, falsa, 80: abita, 83: an] han, 87: propi, enpenyer, 91: unit, 93: omil, 94: contre, sarme, 96: nossa, 97: repossa, 99: longua, 100: quel, salongua, 104: pressa, 106: ha, 107: alens, 108: Dasci] Daci, hoci, 109: sperit, comtemple] contemple, 110: davot, 112: aya, 113: atanyer, 114: ffurtuna, ya, 115: hunides] unides, 116: el conversar, 117: pensar, aya, 119: avien, 121: voluntats, pensaments, 122: hi, 123: dolc, 125: quels, 126: dolos, 127: an, he, 128: defensen, 132: els, 133: daquels, 135: ofegua, 140: sse] se, 141: an, amargua, 143: Ho, si, 144: largua, 146: cruel, aya, 147: avall, 149: Ho, 151: possehesca, 152: plasent, practicha, 154: deffalesca, 156: ya, 157: blanc ho, 160: ffini] ffini, hulls, 162: com] con, dampnatge] dampnatge, 164: le, 169: cossonesta, 170: sera] sara,

171: cumu, 172: plagua, 174: forca] forca, sembla] sembla, 177: plegua, crehenca, 182: meyns caba, 183: que apura, hi, 184: derama, 186: ham, 187: Lesperit, 189: Membrem, 191: Acident, 196: Hon, si, ho, 198: hon, 199: ffondas rahells ho, 200: sera, 205: Dels, ha hunits] ahunits, 208: Hi, 209: lur, 210: hofena, 216: amados, 224: huberta, carrera, 225: ssent] sent, 226: ya, feye, 227: creye, 228: lesperit, 238: sogornen, 239: messa, 240: defessa, 241: Ho, se, 246: jagua, 248: veyne, 249: juy.

XCIII. Al ms. F. manquen els vs. 25-72. Tot el poema manca a G_1. Aquests són suplerts a *Obres* per un text eclèctic, a base de N i fent ús dels ms. A. Pagès assenyala algunes de les lliçons de N no emprades en el seu text. *Poesies* es basa en *Obres*.

Els vs. 97-100 manquen a F i N. Al ms. N, pàgina 250, l'escrivà va deixar prou lloc per a una altra estrofa, en comptes de començar en aquest espai el següent poema (XCIV), en contra de la seva pràctica en la resta del manuscrit.

A continuació dono les variants per als vs. 1-24 i 73-96 i, després, el text dels vs. 25-72.

2: recont] recort, 4: o] e, 6: mal] mal [F: la lliçó d'*Obres* és la correcta], 9: de vos he] he de vos, 16: a] fa, 17: mas] mes, 18: Strany] Estrany, 19: haut] agut, 21: valer] voler, 23: daquella] daquellay/.../ 73: Tots temps] Tostemps, en] e, 77: Puys] Pus, 91: quant] com, 93: puys] pus.

3: on] hon, 4: aurem, 6: ho, 7: un, nucupara, 8: pertiment, 10: ho, 11: dubtant] dubtant, 14: Aver, 16: obs, menbrar, 20: se hon/.../75: leix, jaqueixsch] jaquesch, 76: muyre, 77: seguex, 80: crex, 81: pensas, nodrex, 83: defens, 84: Pensant, partex, 85: pensal, 86: ffoch] ffoch, 87: sompni] somni, 91: matex, mafin, 92: Pensant, 93: e.

Hon es aquell qui no spera plaer
E no asguart abona umala fi
Mire lomon veure jovey mesqui
Com ya no es hon ferme son voler

Dreca sos hulls envers lapart del cell
E diu adeu ab gest no sats humil
Paraules tals que puys sente pervill
Mas lom yrat davant raho te vel

Ho deu perque no romp lamargua fel
Aquell qui veu ason amich perir
Quant mes pus vol tan dolca mort sofrir
Gran sabor ha pus se pren per tal zel
Tu pietat com dorms en aquell cas
Quel cor de carn fer esclatar no sabs
No tens poder que tal fet no acabs
Qual tan cruell quen tal cas not loas

Arxer nose que tres hocells plaguas
Al un sol [cap *esborrat*] colp que no fos ben content
Matant los dos hi el terc en estament
Que per mig mort [pe *esborrat*] prop demort portas
Mort en un colp los tres bens ma ferits
Los dos son morts lutil el delitos
E silonest perdes del cel recors
Sos deres jorns serien ja finits

Yo no puch dir que no senta delits
Del pensament pusque perdre nol vull
Enlomeu mal algun be si recull
Tal quel plaer present met enoblits
Pense cascu quant fon ans de sa mort
Que perdut ell yon avoresch tot be
Nose hon jau si recort nol soste
Car tots mos senys an perdut lur deport

Perbe quels dits dels savis yo recort
Reptant aquells qui alarguen son dol
E yo sabi que bona raho vol
Que null remey es dolres del quis mort

E tot quant lom persa voluntat fa
Se deu drecar alguna bona part
E que lo dol si es tolt ve dom tart
Car certament en ell delit esta

Pero sidol may raol comporta
Aquest sera que yonpresent sostench
Un tal delit ab sabor agray prench
Quen desijar altre be cor nom va
Riure james no plach tant com est plor
Laygua dels hulls res tan dolc nom apar
No prench enyor si nompuch delitar
Contre lamort me trop esforcat cor.

XCIV. 2: co] sol [*cf.* ADEG$_2$abcde], 9: comun] cumu, 19: sols] sol, 23: ellas] elles, 25: que] qui, 26: sutzeus] sutzes, 30: contrassemble] entresemble, 40: ferts] fets [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 49: Natura] Naturans [*cf.* ABEG$_1$], 53: mantengueren] matengueren, 58: molt] molt [*cf.* BG$_1$; *Obres* i *Poesies* empren la lliçó *molts*, que es troba en altres manuscrits], 65: amor] dolor, 66: yom] yon [*cf.* ABEG$_1$G$_2$a], 75: yon corromp] yo enteromp [*cf.* BEG$_1$], 78: per] ser [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, treta d'altres manuscrits], 80: a] en, 82: la] lo [F: la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* és errònia], 85: dretrepitut] decrepetitut [*Obres* i *Poesies* donen aquesta lliçó a partir d'altres manuscrits], 95: creuge] greuge [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 103: La?] La carn [F: la segona paraula és illegible], vol carn] vol tal, 108: qui] que, 110: esperanca] speranca, 127: E] Ne, no] yo, 131: Si] Si [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 132: van] va.

2: sie, costumastranya] costumastranya, 9: serve, 10: guasta] guasta, 11: desembla, 13: calitat, 18: lur, 19: regne, 20: matex, 21: enaxi, 22: an, 26: metals, 27: ligua, 28: corompre, 35: ho, 36: Segons, 38: naturall] natural, 40: fi, 41: seguex, 44: vers, 45: lapetit, 46: trespasse, 47; dicte, 48: opinionatich, 55: distinchs, obte, 56: vissibles] visibles, 61: ssi] si, efecte, 62: contrais, 63: hi, lur, distincta, 65:

Dolres, 67: ffugir] ffugir, 69: fug, 70: porte, 72: tasta, 78: cossabominable, 80: fet, 81: pensament, 82: suspir, 83: entre, 87: amados, lur, 90: defug, 97: pels, 99: ho, 100: entre, 101: calitat, 103: cerqua, 104: nax, engendrants, 106: menbrant, 108: amave, 110: hi, 111: aver, 112: ha, res, 114: daquelle, 116: sperit, 117: torbe, 120: contre, 121: juge, 127: cobeje, 128: cell] cell, 130: esperit, 132: la hon, peccats.

XCV. 1: puys] pus, 6: pendrens] perdres [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 7: sil] si, 10: estremador] estrema mor [*Obres* i *Poesies* donen *estrem ardor*, basant-se en altres manuscrits], 11: calor] color, 12: prem] pren, 23: Ne] No, 24: sou] son [la lliçó que donen *Obres* i *Poesies* no és de F], 26: dolor] plaer [*cf.* Dabcde; una lliçó palesament de millor sentit], 31: pusques] pugues, 34: Que] Que [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 35: mateix] matar [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 44: nos es depart] nos depart, 47: de mi nom] demi quamor non [*Obres* i *Poesies* treuen d'altres manuscrits els mots que manquen a F], 50: depuys] despuys, 53: ya parreix] ja parex [F: ha estat ratllada la segona *r*; *Obres* i *Poesies*: *y aparex*], 56: pereix] parex, 62: quin] quen, 64: ami] demi, 65: qui] que, venturos] virtuos, 73: espirit] esperit, 75: o] o [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 76: me] ma, cal] val [*cf.* A].

3: aureu, 4: volreu aver, 6: poca, 13: si, 17: an, 18: ffills] ffills, muler, lur, 20: lur, 26: sent, 27: pensant, 28: defes, 29: Ho, 31: avisar, 32: esperits, prob, 34: e, 37: totom, 38: a, vingue, 39: vul aver, 41: dolre, 45: lesperit, 46: derer basar, 48: C ab] Quab, sencer, pogui, 51: comtes, 52: sentir, 55: Masa, 57: jutgalgu, conex, 58: dolrem, 60: fenex, 61: si, 65: Ho, 66: Hi, mitgencant, 68: aurie, 70: ffaent, units, 71: as, 76: ff es] ffes.

XCVI. Al ms. F hi ha dues versions: una d'incompleta (només els vs. 25-44) als folis 121v-122 (*vid.* XCVII, més endavant) i una de completa als folis 154v-155v, afegida després dels altres poemes de March. Ací assenyalem la versió incompleta per F, la completa per F_1.

4: sebollir] sobolir, 6: deusaordenat] deus ordenat [F: la *a* ha estat afegida damunt la ratlla], 7: nostre be ho mal] vostre mal o be [la lliçó *vostre*, que donen *Obres* i *Poesies*, no és de F], 9: qui] que, 11: passionat] apasionat, 15: o] he, 19: ell] al, sprimir] spremir, 22: en] en [F_1: la lliçó que dóna *Poesies* és la correcta], 23: sien] sin [la lliçó *sin* que donen *Obres* i *Poesies*, no és de F], 25: fartas] forcas, 26: quim] quem, 27: valch (F_1)/vaig (F)] vach [*cf.* la lliçó d'ABDEbc emprada per *Poesies*], 36: messer] me ser, 38: fartat] fforcat.

1: lengua, 2: sab hon, 3: son, volra, 4: Ho, linfern] linfern, volra, 5: sperit, 8: yon] yon, sere sufirent, 10: cors, 11: so, 12: Dubtant, 13: loch hon, 14: volre, 16: volra, 17: Pregant, plegar, 20: pregar, 21: anullem, 23: loch, 24: tant, 25: se, 26: ho call, 27: he, 28: fac, 30: son, 32: aya, 35: Ho, 38: defens (F_1)/deffens (F)] defens, 41: defen (F_1)/deffen (F)] defen, 42: cumu.

XCVII. Al ms. F (folis 121-121v) hi manquen els vs. 41-60. En comptes d'aquestes estrofes hi trobem els vs. 25-44 del poema XCVI (folis 121v-122). L'absència dels últims vint versos autèntics no es deu a la pèrdua d'un foli, com en altres casos al mateix manuscrit, perquè a la mateixa plana en la qual són copiats els vs. 25-40 d'aquest poema hom troba els 25-32 del XCVI. Deu tractar-se d'una confusió de l'escrivà o d'un error que ja es trobava al còdex del qual es va fer la còpia.

Per als vs. 41-60, *Obres* i *Poesies* empren el text de D, però hi inclouen unes esmenes a base d'altres manuscrits als vs. 51, 55, i 57. Davant d'aquest text intel·ligent però eclèctic dels editors moderns, convé tenir el text sencer de N per als versos que manquen a F. Dono aquest text més endavant, després de les variants dels vs. 1-40.

10: Mas] Mes, 12: Que della mort] Que delamort, 17: En que resta] En que resta [*Obres* i *Poesies* donen *Enquer està*; FN separen clarament les paraules, un fet que confirma la interpretació «En què restà» de Ramírez, feta a base del text publicat, i després adoptada per Ferraté; la frase «restar en que» devia estar relacionada amb «per poc restar que», que trobem al *Tirant*: «Com la Princesa oí que Tirant

venia e que era tan prop, pres tanta alegria que per poc restà que no s'esmortís»[16]], 21: quis] qui, 25: seraquell] es aquell, 26: vengut] tot vengut, 27: totls] tols [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, donada per altres manuscrits], 28: podrir] pudir [*cf.* AH], 29: Lespirit] E lesperit, paor] por, 36: la] lo [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits].

3: cumu, 6: Hi, 8: pasionat, 10: vehent, 12: pusquaver] pusquaver, 13: hon, 14: se, 16: toll] tol, si, 20: Ajau, 21: Ho, 25: dolre, 27: Ho, 34: si, 35: dampnatge, 36: meyns, temta, 37: Ho cruel, 39: esbaleyts, 40: esperit.

Text de 41-60:

Tots mos amichs agen complanyiment
Demi segons veuran ma passio
Haja delit lo meu fals companyo
E lenvejos qui de mal delit sent
Car tant com puch yom dolch e dolrem vull
E com nom dolch asats pas desplaer
Car yo desig que perdes tot plaer
E que gemes cessas plorar mon hull

Tan poch no ham quema cara no mull
Daygua de plor sa vida emort pensament
Entristor visc dela vida menbrant
E de samort aytant com puch me dull
No bast enmes en mi no pusch fer pus
Sinobeyr lo que ma dolor vol
Ans perdre vull la raho si lam tol
Mas pus no muyr depacamor mecus

16. Pere RAMÍREZ i MOLAS, *La poesia d'Ausiàs March. Anàlisi textual, cronologia, elements filològics* (Basilea, J. R. Geigy A. G., 1970), ps. 70-73; *Tirant lo Blanc*, 2 vols., ed. de Martí DE RIQUER (Barcelona, Seix Barral, 1970), II, 453.

Tornada

57 Tot amador damar poch no sescus
Que sia viu emort lo seu amat
Ho que del mon almenys visca partat
Que solament aya nom de resclus.

Malauradament, com els altres manuscrits, N tampoc no ens ofereix un text completament utilitzable. La lliçó del v. 50: *pensament* és palesament errònia, i al v. 56 un altre moment de descuit ens ha donat *depacamor*. Però, com que és un manuscrit més antic que D, seria clarament preferible la versió de N, esmenada amb les lliçons del ms. A al v. 50, en *pensant,* i al v. 56, en *depocamor*.

XCVIII. El text de N és incomplet per a aquesta poesia, ja només en dóna els vs. 1-40; la falta dels últims 36 versos no es pot atribuir a la pèrdua d'un foli, ja que els vs. 33-40 són a la mateixa plana que les dues primeres estrofes d'una peça de Joan Garau («Por ab gosar ardimen he temor»).

5: quen] quin, 12: plach] planch, 13: pusch] puch, perdre] dolre [*cf.* Dabcd], 14: si beu vull] yol vull mas, 16: vinent] vivent, nom] non, 23: Ab] Y ab, 24: sentire] sentre [lliçó emprada per *Obres* i *Poesies*], 25: en] ab, lasperimenta] lesperimente, 36: e] hi, 39: Sin] Si.

1: he, 2: Hon, 4: perillossa, 9: segons, 10: segons, 11: avent, ligua, 15: abit, 17: aya, 22: se, hon, 24: se, 25: btatalla, 26: trobes, 28: pahor, espalles, 29: mesforca, 30: ffins, havenir, comte, 35: ame, 36: hobres, 37: semble.

CVI. 2: Puix] Puys, conseguint] conseguim, lo] y el [F: una *e* esborrada abans de *lo*], 5: Alguns] Alsguns], a] als, 7: ben] be, guardar] luyar [*cf.* BDbc: lunyar], 8: per nos son] son per nos [*cf.* BDabcde], 10: e] a, 17: de delits] de delits [F: no ha estat esborrat *de,* com afirma Pagès], lo mon] lom [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 18: A ni alguns] Aviuralguns [*cf.* BDHb],

22: nulla] vulla, valor] voler, 26: del mon] del hom [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], 34: ne] ni, 38: tots temps] tostemps, 39: camps ssembrats] camp sembrat, 41: an] han [la lliçó de F, que donen *Obres* i *Poesies*, *am,* no és correcta], 44: No entot mal mes engran cantitat [F: no en dono el text ja que aquest vers és impossible de llegir, amb cinc mots esborrats o canviats; és clar que l'escrivà va escriure damunt el text del v. 45, repetit], 48: qui] que, 62: ab] a, 66: volets] volents [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 69: conservar] conversar [*cf.* DH], serven] servex [F: la lliçó ha estat mig canviada en *servex*], 81: fon] fonch, 82: fon] fos [*cf.* BDG$_1$Habcde], 85: com] quant, 86: com] quant, ab lo cos solament] ab lo cors solament [F: els mots *ab mer inteniment*, del v. 87, estan mig esborrats i canviats per la mateixa mà a la lliçó donada], 88: yo res] res yo [*cf.* DHbcde], 99: que deleccio] delectatio [N: la mateixa mà ha afegit *at* damunt la ratlla], 133: be ver hy defall] verdader hi fall, 137: ne] ni, 138: nos] no, port] port [N: el mot *pa* abans de *port* ha estat esborrat], 140: entrevall] encenall [*cf.* BDbc], 144: daquest] aquest, 145: Alguns] Alsguns, 147: Es] E, 149: cascuns] quiscuns, 153: Del be aquest] De aquest be [*cf.* BDHbcde], 159: lom] hom, fan] fan [la lliçó de N confirma la de F; *Obres* i *Poesies* donen la d'EG$_1$bcde: *fa*], 160: la] lan, 163: ve] te [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó d'altres manuscrits], 180: mulers] muller, ssimallarch] siy alarch, 185: E aquest] Daquest, 187: ssegurs] segur, los] sos, guanys] guays, 188: segurat] seguretat [F: *et* són afegits damunt la ratlla], 191: ponderos] poderos [*cf.* BG$_1$], 196: acordat] acordant [*cf.* BDEG$_1$Habe], 201: sinos] sinos [F: la lliçó que dóna *Obres* és la correcta], 212: sens] ser en [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 215: lobedienca] lobediencal, 217: Damunt] Demut [cal suplir-hi una titlla?], 224: Que] Be, 228: ni] ne, 229: de] del [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 230: tots temps] tostemps, 235: posaren] posaven [*cf.* H], 236: eran] era, 237: derreren] derrer [*Obres* i *Poesies* donen la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 238: Que] Qui, 239: que] qui, 240: Pel] Y el, 243: passan] posan, 246: vegetals] vegetables, 248: les] res, 261: pressions] passions, 262: termenats] turmentats, 263: Asguart] Esguart, 277: sser] esser, 281:

Molt] Molts [*cf.* Ded], 282: que] qui, 283: caussa vents] causa avent, 286: Poder havent desser bons sson malvats] No lignorant que per colpa nosab [F: repeteix el v. 278], 296: ab] es [*cf.* H], 297: no] lo, 307: aquests] aquests [F: la lliçó d'*Obres* és la correcta], 310: pren] pren [*Obres* i *Poesies* empren la lliçó d'altres manuscrits, *prem*], 319: hon] ho en, 323: quin] quen, 325: aconsech [F: manca], 330: saspanca] saperanca [F: la lliçó que dóna l'aparat crític d'*Obres* i *Poesies* és errònia], 335: sa mala openio] samaupinio, 340: aco diverc] divers aco [*cf.* BDHbce], 341: Molt hom] Car molt [*cf.* BDHabc], 364: per per] pert per [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], 368: Sa] La [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 378: quesllunye] quis luye, 382: necces] nactes, 385: sperancal] sperancal [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 387: nols] los [*cf.* BDHabcde], 388: Nos don] No do, 389: res no] no [*cf.* BDbcde], 391: haver home] haver amichs home [*Obres* i *Poesies* supleixen la lliçó *amich*, d'altres manuscrits], 394: pert] pert per [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 399: ho] lo, 402: un] en, 404: quen sia] quen deu sia [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 409: Sentre] Entre, 413: E ia mes fon hun hom tan bell e fort] E yames fon un tan bell e tan fort, 414: Honrat e rich] Rich ne honrat [*cf.* H], 417: report] recort, 420: vall] mer, 422: honor] la honor [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 425: bo] bo [*cf.* BDEG$_1$ Habcde; la lliçó de N confirma la de F; *Obres* i *Poesies* donen *be*, d'acord amb K], 434: Puys] Pus, 436: Quen] Que, 438: Que] Qui [*cf.* BEa], 440: li] lin, 455: pochs] pechs [*cf.* BDEabcde], 458: hom quil] hom quil [F: la lliçó d'*Obres* i *Poesies*, *hom com quil*, no és de F; N confirma la seva lliçó autèntical], e] ne, 460: Ajan] Ajam, 462: de] dels, 481: sasseu] se seu, 485: veramor] veraunor [*cf.* B: *onor*, DEbcde: *honor*].

5: acoren, 6: escussar, 8: Encontre, 9: loguer, 13: contre, 15: ho, 17: Diversitats, 18: necesariament, 19: sustinent, 21: son, dopinio, 22: si, 23: senyal, virtut, 24: los, dines, son, 25: homens, son, 26: Quonor, 28: virtut, 29: havents, dines, 32: sab, vertader, 33: Huns, son, 38: seguex, 39: crex, 42: Dicho] Dicho [la lliçó d'*Obres* i *Poesies*, *dich-ho*, no és de F], 43: hi, 45: antendre, 47: grosament, 48: soffer,

50: virtut, 52: virtut, 56: bens y] bens e, 57: son, hobren, 59: ignorants, haver, 60: virtut, 63: lur, 65: son, 67: pensant, 68: Y, publich, despandran, 69: virtut, 70: solament, 71: hobra, 72: hon, 73: conex, 74: sab, 75: sab, toll, 76: prudencia, nodrex, 80: meyns, 81: Segons, lur, 84: upinio, 87: sent, 89: llurs] lurs, 93: si, 95: sempeny, 97: sesguarda, 101: si, 104: profit, 106: clohent, 109: He, asegut, 110: conseguir, 111: possesio, 112: haver, 113: Segons, 117: segons, 118: menys, 119: conservar, 124: meyns, 125: reonable, 126: son, 128: fals, romangua hun] romangua un, 129: ha sson] ason, 130: sab, 131: sab, juy, 132: si, 135: opinio, 136: lunya, 139: sa, 140: si, 145: an, cosses, 147: han, 148: husans, 149: si, 151: lanteniment, 152: ha, consenti, 153: dissenti, 154: si, benuyrat, 157: benauyrat, 158: si, 160: hi, 161: seneca, 164: haver, 165: strenyer, 166: vol] vol [F: una segona *l* està esborrada], 170: complir, 172: propriobra, ell, 173: son, larch, 174: ell, cumu, 176: alarch, 178: deser, hi, interios, 179: ffama, diners, he, honors, 180: he, se, 181: bellessa, 183: son res, 184: ser, cumuns, 186: estranys, 188: Y, 189: jutjara, 194: aconseguir, 198: conseguent, 200: son, haunit, 202: ssent] sent, 206: ses, 207: ffaent, obehint, 208: sensual, 209: obrar, 210: senyal, 212: cos] cors, 213: desobedient, 217: virtut, 218: hobrant, hobre, 220: val, 223: qual, pensar, 225: virtut, 226: faent, 228: defen, 230: rou, 232: seu, ha, 234: hach, 235: ynichs, 245: ha, cors, 248: hocios, 249: ocasios, 250: si, 251: convenient, cossa, 255: faents, 256: ha, 259: fug, 262: ho, 264: fugir, 265: son, 266: saben, consells, 267: son, 268: leons, 269: sab, 270: seu, 273: son, 274: gents, 275: son, ssabens] sabens, 276: sabrien, 277: savis, son, 278: havent, deser, son, 279: seran, 281: son, errants, 282: son, 283: lur, 284: hon, son, 285: lur, peccants, 287: acab, 288: lur, 289: son, lurs, gastants, 290: Meyns, 291: largament, 295: Plegats, loch, 299: aquel, 300: aquel, dantendra, 303: pasion, 305: sta, 307: son, 308: y, ixit, 310: ya, sab, pasio, 311: ell, 312: sab, 313: esser] ser, 314: ser, 315: scapant, 320: si, lunyar, 323: reb, 324: son, si, pusqua, 325: virtut, sen, 327: son, 328: hamen, 329: cient, lech, 331: lancat, tremet, 332: falsos, 333: Segons, apara] aparra, 334: el, loch, 336: voluntat, 337: Lome] Lome, diners, 338: Y, cohit, 339: argulos, desija, onrat, 340: si, 341: logre, 343: bels, guayn, 345:

argulos, ser, 346: loat, divers, 347: sser] ser, cumu, 348: son, 349: virtut, cors, 350: calitat, desemblant, 351: saber, 352: millor, 353: Necesitat, 356: star, 357: leg, vol, 360: possehex, 363: conex, 364: consell, 366: son, dopinio, 367: husar, 368: cercant, son, bels, 370: avorex, 372: desijar, 375: Hobrant, ussant, 376: falsa, 377: cors, 379: lur, 383: son, lur, termels, 386: loch, 390: sasiu, 392: pecan, 394: Quel, 395: aver, 398: aver, servex, 401: sab, hobra, 405: contantar, 406: son, 408: aga, 410: conseguir, 411: estaror, 412: pensa, 415: segons, ha, 416: segons, 417: a, 418: virtut, si, 421: Lonrant, 422: Lonrat, 426: Mes, 427: virtut, 428: stranya, 430: cerquant] cercant, 436: son, enganat, 437: y] hi, ell, 439: he, sen, so, 441: ffoll] ffoll, 442: malestruch, 445: se, 446: virtud] virtut, 447: poblac, sse] se, 449: pehons, 451: Avents, lopinio, 452: diners, 456: Meyns, aver, 457: parlamens, 458: loa, 459: loa, 460: bombaments, 461: conexer, 462: loat, 464: sabents, ignoren, 466: seu, populas, 467: se, pas, 470: yra, tant, 474: posseyt, 478: quil, penssa sservir] pensa servir, 480: las, suspirant, loe, 481: virtut, 482: sa guny, 483: On, sson] son, luny, 484: sab, 485: lochs, 486: revers, sen, 487: meyns, meyns, 488: hort.

CVII. 2: demanant] demanat [una segona mà hi ha afegit una titlla], 6: Puys] Pus, 16: nella] ni la, 22: noms] mons [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, procedent d'altres manuscrits], 23: bo] bo [la lliçó de F confirma la de N; *Poesies* empra la lliçó *be* d'altres manuscrits], 29: vostre] nostre [F: la lliçó que dóna *Poesies*, aparat crític, és la correcta], del] de, 32: sabeu] sabent [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 33: divsses] diversos [*Obres* i *Poesies* donen *diversses*, d'acord amb altres manuscrits], 34: que] qua [*cf.* BE], 35: lantren] laltren [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'acord amb altres manuscrits], 38: questan] questam, 40: ab] ab [F: la lliçó de *Poesies* és la correcta], 42: fi] si, 43: y lo] il, 46: En particular] En particular [*Obres* i *Poesies* donen *particular*, lliçó treta d'altres manuscrits], 52: perve] preve, 53: estretamistat] estremamistat [*cf.* H], 55-56: invertits en F] en la seva forma correcta en N, 56: per grau estimat] per granbestimat, 63: nol] nou, 66: moral] mortal, 76: lo bo] del bo [*cf.* H], bol] nol

[*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó, d'altres manuscrits], 81: tots los qui creem] a tots los qui crehem [*cf.* BDEHbcde; F: *be*, afegit damunt la ratlla per una segona mà], 82: Crist fill de deu] fill de deu viu, 83: morir] mori [*Obres* i *Poesies* empren la mateixa lliçó d'acord amb altres manuscrits], 86: la got] lo gat.

1: Ho: 4: conex, pensant, 5: emprant, 6: moreu, 7: Hoch, 10: cosses, nex, 11: tembrel, bax, 16: dolreu, 18: mitga, 20: mes, pecca, 24: sperit, 25: stablit, 27: spera en, 28: leser, 31: lespirit] lesperit, 33: son, 39: hobres, 45: i, 51: volria, 54: sofer, 55: Hoch, 56: el, 57: linnortalitat, 58: sufir, 68: lappetit] lapetit, 69: lom, ussara, 71: dinmortal] de inmortal, 75: danima] de anima, 77: strem, 79: avents, 84: ffes, aver, 86: aveu, sperit, 87: pensau, 88: frech.

ROBERT ARCHER
Universitat de La Trobe, Melbourne